

FÖRVALTNINGSHÖGSKOLAN

PROFESSIONALISMENS UTTRYCK OCH STYRNINGENS PÅVERKAN

En studie om hur socialsekreterares arbete
påverkas av dokumentationssystemet BBIC

Jacob Österlund

Program:	Masterprogrammet i offentlig förvaltning, 120 hp
Kurs (kurskod):	Masteruppsats i offentlig förvaltning, 30 hp (FH2508)
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT2018
Handledare:	Lena Lindgren
Examinator:	Vicki Johansson

Sammanfattning

Program:	Masterprogrammet i offentlig förvaltning, 120 hp
Kurs (kurskod):	Masteruppsats i offentlig förvaltning, 30 hp (FH2508)
Titel (svensk):	Professionalismens uttryck och styrningens påverkan
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT2018
Handledare:	Lena Lindgren
Examinator:	Vicki Johansson
Nyckelord:	Professionalism, socialsekreterare, dokumentation, BBIC, skön

Reformer i New Public Management-anda har sedan 1990-talet inneburit ökad styrning av professioner och ett konkret uttryck för denna utveckling är dokumentationssystemet BBIC som den svenska socialtjänstens använder. Mycket av kritiken mot den ökade styrningen handlar om dess negativa inverkan på tjänstepersoner och det handlingsutrymme som behövs för professionellt arbete. Samtidigt är dokumentationens nytta enligt förespråkarna stor, och Socialstyrelsen bedriver ett omfattande arbete med att införa evidensbaserad praktik, systematisk uppföljning och annat som BBIC utgör grunden för.

Den konfliktlinje som framträder beskrivs ibland som mellan yrkes- och organisationsprofessionalism, och i centrum för denna konfliktlinje står den professionelle. Då det mesta av debatten förts på en mer övergripande nivå är uppsatsens syfte att på mikronivå undersöka och diskutera hur socialsekreterares professionella omdöme kommer till uttryck, och hur BBIC påverkar professionalismen. Detta utifrån professionsforskningens teoretiska utgångspunkt, där essensen i professionalismen är en yrkespraktik grundad i en vetenskaplig kunskapsbas, där de professionella har kontroll över sitt arbete och makt att definiera vad gott arbete är, vilket förutsätter handlingsutrymme.

Resultaten visar, i termer av Socialstyrelsens modell om kunskapsgrunder som använts som analysram, att kontext dominerar som beslutsgrund och att professionell expertis/egen bedömning ligger som ett raster över kunskapsgrunderna i mycket stor utsträckning. BBIC:s påverkan på professionalismen kan beskrivas som utgörande en ram inom vilken skönsresonemang är fullt möjliga att föra, till det kommer att BBIC stärker kopplingen till vetenskaplig kunskap som beslutsgrund. En bieffekt med BBIC är att strukturen och ramen som BBIC utgör är tidskrävande, ibland stel, samt att den i vissa avseenden kan uppfattas som att den implicerar ett misstroende mot den professionelle.

1. INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	7
1.3 DISPOSITION	8
2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	9
2.1 PROFESSIONSBEGREPPET	9
2.1.1 VETENSKAPLIG KUNSKAP SOM BÄRANDE ELEMENT	9
2.1.2 SKÖN	11
2.2 NYA PROFESSIONER MED EN FRAGMENTERAD KUNSKAPSBAS	12
2.3 ALTERNATIVA KUNSKAPSBASER	13
3. KORT OM BBIC & BBIC-FRÅGOR TILL INTERVJUER	16
4. METOD	20
3.1 URVAL	20
3.2 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	21
3.2.1 HUR INTERVJUERNA FÖRBEREDES	21
3.2.2 HUR INTERVJUERNA GENOMFÖRTS	22
3.2.3 HUR INTERVJUERNA ANALYSERATS	23
3.3 KORT OM VALIDITET	24
4 RESULTAT	25
4.1 FRÅGA 1 – RISKBEDÖMNING OM BARNET FAR ILLA I NUVARANDE LIVSSITUATION	25
4.1.1 GEMENSAMMA TEMAN	25
4.1.2 VARIATION	27
4.2 FRÅGA 2 - RISKBEDÖMNING OM BARNET RISKERAR PSYKOSOCIAL PROBLEMATIK PÅ LÅNG SIKT?	29
4.2.1 GEMENSAMMA TEMAN	29
4.2.2 VARIATION	31
4.3 FRÅGA 3 – VILKA ÄR BARNETS IDENTIFIERADE CENTRALA BEHOV?	32
4.4 FRÅGA 4 - FORM AV INSATS, BESLUT OM ÖPPENVÅRD	34
4.5 ÖVRIGA FRÅGOR	35
4.5.1 OM BESLUTFATTANDE OCH HANDLINGSUTRYMME I ALLMÄNHET	35
4.5.2 KLIENTENS ÖNSKEMÅL	38
5 BBIC:S PÅVERKAN PÅ PROFESSIONALISMEN	39
5.1 PÅVERKAN PÅ HANDLINGSUTRYMMET	39
5.2 PÅVERKAN PÅ KOPPLINGEN TILL VETENSKAPLIG KUNSKAP	44
6 SLUTDISKUSSION	46

6.1 HUR KOMMER SOCIALSEKRETERARES PROFESSIONELLA OMDÖME TILL UTTRYCK?	46
6.2 PÅ VILKET SÄTT PÅVERKAS SOCIALSEKRETERARES PROFESSIONALISM AV BBIC?	49
6.3 VIDARE FORSKNING	51
7 KÄLLOR	53

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Styrningen av offentliga verksamheter har sedan 1990-talet karaktäriserats av decentralisering vad gäller såväl genomförande, organisation som budget, med mål- och resultatstyrning i fokus (Dir. 2016:51). En stor del av denna reformering har präglats av idéer som går under den samlande benämningen New Public Management (NPM), och de har enligt en forskningsöversikt i SOU (2015:24) motiverats av såväl en upplevd brist på resurser och behov av effektiviseringar som av ideologiska skäl. Reformerna i New Public Management-anda har inte minst inneburit krav på konkurrens, tydliga mål- och mätkrav kopplade till mätsystem, kundorientering, transparens och ansvarsutkrävande, vilket i sin tur medfört ökad styrning av professioner.

Ett konkret uttryck för denna utveckling är de dokumentationssystem som den svenska socialtjänsten använder. Ett av dessa system, som möjliggör ovanstående krav på styrning i myndighetsutövningen är dokumentationssystemet BBIC (Barns behov i centrum). BBIC kan enklast beskrivas som en nationell struktur för utredning, genomförande och uppföljning i den sociala barn- och ungdomsvården (Socialstyrelsen, 2018a). Liknande system finns för andra områden inom socialtjänsten, t ex Individens behov i centrum (Socialstyrelsen, 2018b).

Efter en kortare forskningsöversikt med hjälp av Swepub har jag funnit att de flesta studier om BBIC problematiserar eller är kritiska till BBIC. Skillmark och Denvall (2017) undersöker rollen som utbildare tar vid införandet av BBIC och konstaterar att empiriska studier behövs för att undersöka hur utbildarna kan reducera de professionellas ambivalens inför den standardisering de behöver anpassa sig till. De visar på motståndet när BBIC införs och menar att de professionellas ambivalens och öppna motstånd behöver studeras ytterligare. Skillmark (2012) visar i sin undersökning att BBIC inte används som det är tänkt, och att grundläggande förutsättningar för att BBIC ska kunna användas enligt upphovspersonernas intentioner saknas. På grund av bristande möjligheter till reflektion över arbetsprocessen och informationshanteringen visas att de risker som BBIC skulle reducera delvis kommer igen i

andra skepnader. Positivt för BBIC är att socialarbetare, chefer och politiker tycker att intentionerna är positiva och viktiga, men dokumentation i dess nuvarande form uppfattas som en belastning och som att den är till för andra. Edvardsson, vars kritiska granskningar av BBIC-utredningar står för de allra flesta av det sextiotal träffar på BBIC i Swepub, ger dräpande kritik mot hur de utredningar som granskats har genomförts, men även BBIC kritiseras för att sakna elementära saklighetskrav. ”Enkelt uttryckt används inom BBIC-utredningarna en utredningsmetodisk princip som kan kallas för skräp in – skräp ut – principen” (felaktig input ger felaktig output). Edvardssons kritik handlar dock huvudsakligen om osakliga utredningar som bland annat ”baseras på skvaller” (Edvardsson 2010, s. 2-3, Edvardsson 2011). Avslutningsvis ger Johansson (2004) en bild av implementeringen av BBIC i ett antal försökskommuner, dock var BBIC-arbetet då bara i sin linda. Studien visar tydligt den organisatoriska komplexiteten vid införandet av BBIC. Slutsatsen är att råden inför ett lyckat införande av BBIC kan sammanfattas i begreppen tillräcklig tid, tillräckliga resurser samt tillräcklig förankring, och att svårigheterna inte består i att införa det nya utan att ersätta det gamla.

Som synes är tidigare studier tämligen kritiska till användningen av BBIC och dess konsekvenser, men så är detta slags system inte tänkt att fungera. Syftet, eller de positiva sidorna, med den typ av styrning som BBIC är ett exempel på är enligt kommittédirektivet till tillitsdelegationen (Dir. 2016:51, s. 1) att ”Den aktör som ansvarar för verksamheten måste ha utrymme att utveckla den och den aktör som styr måste kunna lita på att verksamheten utvecklas på ett rättssäkert, behovsstyrt, ändamålsenligt, samhällsekonomiskt effektivt sätt och i enlighet med uppsatta mål och att välfärdstjänster av god kvalitet levereras till medborgarna.” Dokumentationens potentiella nytta är enligt förespråkarna stor (Van Dooren & Van de Walle, 2010), där organisatoriskt lärande, förbättring, kontroll och ansvarsutkrävande är viktiga områden.

Mycket av kritiken mot den NPM-orienterade styrningen, inklusive dokumentationssystem som BBIC, handlar om dess negativa inverkan på vad som kallas välfärdsprofessionella tjänstemän där socialsekreterare ingår. En risk är att den handlingsfrihet – eller skön som det också kan kallas - som behövs för att de professionellas kompetens, erfarenhet och yrkesetik

ska kunna utövas begränsas. Ett sätt att se på utvecklingen som väl fångar vad jag beskriver är Julia Evetts (2011) som talar om en utveckling från yrkesprofessionalism till organisationsprofessionalism. Problemen är enligt Evetts och flera andra kritiska forskare omfattande. Externt formulerad granskning samt styrning implicerar ett misstroende mot de professionellas yrkeskunskap. Inriktningen på att utveckla organisationerna och förbättringsarbetet kan upplevas som begränsande för de professionellas yrkesutövning och styrningen minskar handlingsutrymmet som är viktigt i komplexa frågor som de professionella ställs inför och när generella regler inte räcker till. Direktiven till Tillitsdelegationen sammanfattar problematiken på ett sätt som liknar denna kritik. Direktiven tar också upp positiva effekter samt behov av ansvarsutkrävande, men det hävdas att sättet som uppföljningen har skett på ibland har skapat snedvridna incitament och onödig administration (Dir. 2016:51).

En konfliktlinje framträder, i Evetts (2011) termer kan den beskrivas som mellan yrkes- och organisationsprofessionalism, och i centrum för denna konfliktlinje står den professionelle, och hur stor handlingsfrihet denne ska ha. Men den litteratur som hänvisats till talar om styrning och dokumentation på en mestadels översiktlig nivå. Därför vill jag på mikronivå undersöka och diskutera hur socialsekreterares professionella omdöme kommer till uttryck när de använder sitt handlingsutrymme, och hur BBIC påverkar socialsekreterares professionalism.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att med utgångspunkt i professionsbegreppet undersöka och diskutera hur socialsekreterare påverkas av verktyg för systematik och dokumentation, närmare bestämt dokumentationssystemet BBIC. Följande frågeställningar står i fokus:

1. Hur kommer socialsekreterares professionella omdöme till uttryck när BBIC används för handläggning i social barn- och ungdomsvård?
2. På vilket sätt påverkas socialsekreterares professionalism av BBIC?

1.3 Disposition

Uppsatsen är fortsättningsvis disponerad så här: För att kunna besvara mina frågeställningar på ett systematiskt sätt behöver jag grundligt utforska professionsbegreppet, inklusive definitionen av professionalism i förhållande till yrkesgrupper som socionom/socialsekreterare. Det görs i kapitel två där Thomas Brantes grundliga genomgång av professionsforskning utgör en huvudkälla. Brante har valts då han är en av få som beskriver vilka konkreta element som ligger i begreppet profession. Dessutom har Brante verkat inom ämnet socialt arbete och berör i sin bok socialsekreterare som exempel. I kapitel tre redogörs för metoden, huvuddelarna handlar om det strategiska urval jag gjort, hur jag planerat och genomfört intervjuerna, hur intervjuerna analyserades samt ett kort avsnitt om validitet. I kapitel fyra följer en kort redogörelse för vad BBIC är för något, varifrån frågorna som används i min empiriska undersökning kommer ifrån samt en presentation av de BBIC-frågor som används i intervjuerna i sin helhet. I kapitel fem presenteras resultaten från den empiriska undersökning för frågeställning ett, hur socialsekreterares professionella omdöme kommer till uttryck i handläggningen, strukturen redogörs för i ingressen till resultatkapitlet. I kapitel sex besvaras, analyseras och diskuteras frågeställning två, på vilket sätt socialsekreterares professionalism påverkas av BBIC, i ljuset av de empiriska resultaten. Det sjunde och sista kapitlet utgörs av en slutdiskussion där slutsatser också presenteras.

2. Teoretiska utgångspunkter

2.1 Professionsbegreppet

2.1.1 Vetenskaplig kunskap som bärande element

Studier av professionalism och dess värde har en lång historia i sociologin (Evetts 2011, Brante 2014). Professionsforskare menar att professioner karaktäriseras av en viss etik, legitimitet och diskretion, och professionalism har setts som ett speciellt sätt att organisera arbete, en tredje logik jämte marknadens och organisationens logik, som medför fördelar för såväl de professionella som deras klienter (Friedson, 2001). Evetts (2010) definition av professionalism innefattar ett antal punkter. Bland annat ingår kontroll av processer och metoder som styrs av de professionella, stark yrkesidentitet och arbetskultur, support och samarbete samt förtroende mellan kollegor, ett stort mått av skönsbedömningar, ofta i komplicerade fall, samt avslutningsvis professionella institutioner som starkaste förmedlare av professionalismens diskurs och moraliska koder samt utfärdare av examina och antagning med mera. För att reda ut vad nyckelaspekterna i professionalismen är vänder jag mig till Brante (2014) som bryter ner professionsbegreppet i dess beståndsdelar.

Det gemensamma för modernare professionsforskning, från ca 1990 och framåt, är ansatsen att lista egenskaper som tillsammans definierar vad en profession är, vilket gäller tidigare nämnda Freidson (2001) och Evetts (2010), men det finns fler välkända definitioner, till exempel Burrage, Jaraus och Siegrist (1990) (Brante, 2014). Dessa listor har mycket gemensamt även om de delvis betonar olika saker. Brante sammanfattar dessa gemensamma egenskaper, av vilka vissa har berörts tidigare, i dessa punkter: moral (till exempel Freidsons tredje logik), kontroll/autonomi (gentemot framförallt byråkratin), diskretion, socialisering, examination (t ex yrkeslegitimationer, hit hör även ”stängning” av praktiker genom eftersträvat monopol) samt kunskap. Brante (2014) driver i sin utredning av professionsbegreppet tesen att det finns stora problem med samtliga tidigare definitioner av professionalism.

För det första är tidigare definitioner ovan enligt Brante otydliga. Listorna målar upp karaktäristika för en profession, men frågan om när en profession är en profession tycker Brante kvarstår. Molander och Terum (2008) närmar sig problemet genom att beskriva yrken som att de befinner sig på ett kontinuum med mer eller mindre starka professionskaraktäristika. Detta kan man dock, givet Brantes syn på saken, se som att det snarare kastar ljus på problemet än att avhjälpa det. För det andra krävs enligt Brante (2014) en vetenskapligt användbar definition som är universell och inte så starkt beroende av dimensionerna tid och rum. Samtliga attribut som radats upp ovan utom kunskap förkastas av Brante på den här grunden. Exempel beskrivs från vart och ett av dem, där Brante menar att läsaren med lätthet kan se var det brister. Ett exempel som ger intuitiv förståelse för problemet som Brante ser det är attributet moral. Det är svårt att hitta empiriska belegg för att professionella yrkesutövare beter sig mer moraliskt än andra, i motsats till detta visar många studier, och även massmedia, att korruption och andra former av omoraliskt beteende är vanligt också bland professionella. Det finns också extrema historiska exempel, som svensk rasbiologi. Inte minst det sista exemplet visar att etiska ställningstaganden varierar över tid, och Brante (2014) menar att detta är mycket problematiskt. Något som kan ligga bakom tankarna om moraliska professionella i Freidsons tredje logik beskriver Evetts (2011, s. 411) som en historisk rest: "The image was that of the doctor, lawyer and clergyman, who were independent gentlemen, and could be trusted as a result of their competence and experience to provide altruistic advice...", ett exempel som träffande illustrerar skillnader i tid och rum.

Brante är inte ensam om denna något vassa slutsats. Till exempel Abbott (2010) sammanfattar dräpande kritik mot listansatsen: "egenskaper: utbildningsprogram, licenser, examina, etiska koder etc. ... bedömdes som irrelevanta av Freidson 1970, visades historiskt konjunkturella av Larson 1977 och blev förkastade av mig 1988 (Abbott 2010, s. 178). Pierre Bourdieu (Bourdieu och Wacquant 1992, s. 242) förklarar problemet som att "profession är ett vardagsbegrepp som okritiskt smugglats in i det vetenskapliga språket".

Den enda egenskapen som förekommer bland ovanstående definitioner som Brante (2014) anser klarar sig helt undan hans hårda kritik är attributet kunskap. Kort sagt då kunskap ses som ett kognitivt attribut medan de övriga anses vara sociala, och kunskap och den därmed

förbundna skickligheten är attributet från vilket resten av de attributen av Brante anses kunna härledas.

Vilken typ av kunskap leder då till en professionell praktik? Professionernas förankring i *vetenskap* är enligt Brante (2014) det som ger den legitimitet som leder till autonomi, kontroll, diskretion, stängning av praktiker genom monopol och så vidare, kort sagt ett omgivande samhälle som möjliggör kontroll över arbetet och makt att definiera vad bra arbete är. I vetenskapsteoretiska termer har professionella tillgång till kunskap om kausala strukturer, alltså vilka orsakssamband som ligger bakom effekter på den observerbara ytan, vilket i sin tur möjliggör de åtgärder eller interventioner som kan förändra ytan, eller symptomen. För att kunna intervensera i komplexa situationer, och kunna tillämpa sitt professionella omdöme, förutsätts handlingsutrymme och samhällets förtroende, då generella regler inte är tillämpbara i komplexa fall. Den professionella (vetenskapligt grundade) kunskapen är dessutom svår för utomstående att förstå, vilket är en ytterligare anledning att de professionella bäst utför sitt arbete utan för stor inblandning utifrån (Brante, 2014). Om handlingsutrymme handlar nästa avsnitt.

2.1.2 Skön

I inledningen nämndes att den professionelle och vilket handlingsutrymme denne ska ha står i centrum för diskussionen om styrning av professioner, och handlingsutrymme återkommer som en central del i definitioner av professionalism. Välfärdsprofessionella utövare bestämmer vem som får vad, när och hur, och i botten ligger en spänning mellan närbyråkraternas professionella bedömningar och rättssäkerhetsprinciper (Molander, Grimen, Eriksen 2012). Molander (2011) beskriver handlingsutrymmet och dess epistemiska aspekter på ett utförligt sätt, och kallar det *skön*, ett ålderdomligt svenskt ord som ligger närmast engelskans *discretion*, eller latinets *discernere* som betyder åtskilja eller urskilja. Skön sägs vara helt centralt i professionellt arbete och avskaffandet av skön skulle vara avskaffandet av professionellt arbete, en slutsats som Molander menar kommer från, till exempel, tidigare nämnda Freidson (2001). Trots detta menar Molander att det inom professionslitteraturen finns påfallande lite skrivet om skön. Skön (dock benämnt handlingsutrymme och mindre

utvecklat) förekommer i de flesta definitioner av professionalism och som framgår av detta avsnitt utgör skön en nyckelaspekt av professionalismen.

Skön i strukturell mening betecknar ”ett område där man kan välja mellan tillåtna handlingsalternativ på eget omdöme” (Molander 2011, s. 321) och det hänvisas till Dworkins (1978) metafor om att skön är som hållrummet i en munk, det är en beslutsfrihet som är relativ till de restriktioner som fastställts, vilket innebär att någon med skönsbefogenhet kan hållas ansvarig och ombes rättfärdiga och motivera sina beslut. I likhet med Brante intresserar sig Molander dock främst för den kognitiva och epistemiska aspekten av skön, som handlar om ett *resonemang* som resulterar i omdömen om vad som bör göras i situationer av obestämdhet. I modellen som beskrivs spelar handlingsnormer in, mellan situationen som föreligger och handlingen som företas. Dessa handlingsnormer, kallade garantier, är slutledningsregler som rättfärdigar steget från situation till handling, från premiss till beslut. Ett skönsresonemang uppstår när en viss styrka på garantierna föreligger. Starka garantier, till exempel en deduktiv regel, lämnar inget utrymme för skön. Inte heller frånvaron av garantier leder till skönsituationer, då detta skulle ge fantasi- eller godtyckesgrundade slutsatser. Skön är ett resonemang bundet av garantier, men garantierna måste vara svaga för att skön ska finnas (Molander, 2011).

2.2 Nya professioner med en fragmenterad kunskapsbas

Många professionsforskare (t ex Dellgran och Höjer 2011; Brante 2014) lägger vikt vid skillnaden mellan gamla och nya professioner. Kombinationen av välfärdsstatens utveckling och att yrkesutbildningar numera finns på universiteten, vilket har gett upphov till teoretiska överbyggnader, har gett ”nya professioner” som socialsekreterare, lärare och sjuksköterskor. Exempel på gamla eller klassiska professioner är ingenjör, läkare, arkitekt och vetenskapare. En central aspekt är att de nya professionerna vilar på en annan typ av kunskapsbas än de klassiska professionerna. (Dellgran och Höjer 2011; Brante 2014). Skillnaden mellan de nya och de gamla professionerna är centrala för den här uppsatsen, också därför att dess olika förutsättningar ligger bakom de krav, t ex på dokumentation, som socialsekreterare, lärare och sjuksköterskor fått erfara de senaste åren (Brante, 2014).

En jämförelse med den gamla professionen medicin tydliggör skillnaden. Oftast känner man inom medicinen till vilka mekanismer som ligger bakom orsakssamband som problemen innefattar, vilket ger ett praktiserande som i hög utsträckning är standardiserat, man vet vad som fungerar. Med den fortgående forskningen och en ständigt utvecklad praktik ger detta en kumulativitet av den allmänna vetenskapsbasen, som ger effekten att både den praktiska och den teoretiska sidan av fältet medicin får en kontinuerlig och stabil förbättring. Ett sätt att uttrycka detta är en ontologisk modell som är gemensam för både den akademiska som den praktiska delen av ett fält, till exempel medicin, där båda sidorna ger input från sitt respektive håll och på så sätt får kunskapsbasen att växa (Brante, 2014).

Detta gäller inte på samma sätt inom exempelvis socialt arbete, beroende på att ingen brett accepterad kunskap om de bakomliggande mekanismerna finns, vilket i sin tur inte ger någon kollektivt accepterad standardiserad praktik (Brante, 2014). Anledningarna till detta är flera, men till stor del beror det på att det inom socialt arbete ”är mer komplicerat” vad gäller fall och problem än vad som gäller i medicinens värld. Bland annat är problem generellt starkt kontextberoende. Socialt arbete är också ”flerparadigmistiskt”, Dellgran och Höjer (2011) beskriver att epistemologi och teorier inom interdisciplinär forskning, dit till exempel socialt arbete hör, debatteras i mycket högre utsträckning. Detta innebär att kunskapsbasen som socialsekreterares utbildning grundas på beskrivs som fragmentiserad och föränderlig, och det har bäring på professionalism, eftersom praktikens koppling till en vetenskaplig kunskapsbas enligt många professionsforskare är central. En sådan kunskap legitimerar i nästa steg krav på handlingsutrymme (Brante 2014). En ytterligare anledning till den fragmenterade kunskapsbasen kan vara att relationen mellan professionell och klient i sig är mycket viktig, vilket är svårare att bedriva forskning kring. Dessutom har vetenskapen haft kortare tid på sig att utvecklas (Brante 2014). Sammanfattningsvis kan sägas att en mycket mer heterogen yrkesutövning är fallet bland de nya professionerna dit socialsekreterare hör, det finns många olika uppfattningar om vad som är det rätta arbetssättet.

2.3 Alternativa kunskapsbaser

Jämte den vetenskapliga kunskapsbasen finns det andra kunskapsbaser som den professionelle grundar sina bedömningar på. Socialstyrelsen (2018c) illustrerar grunder som beslut fattas på

i en modell med tre cirklar, där en av cirkarna, ”bästa tillgängliga kunskap”, står för den vetenskapliga kunskapen. Tanken från Socialtjänstens sida är att den professionelle systematiskt och medvetet ska använda flera kunskapskällor för sitt beslut vad gäller till exempel insatser. Modellen avser att illustrera kunskapsbaser för evidensbaserad praktik, men i denna uppsats använder jag modellen som ett sätt att illustrera alternativa kunskapsbaser till vetenskaplig kunskap.

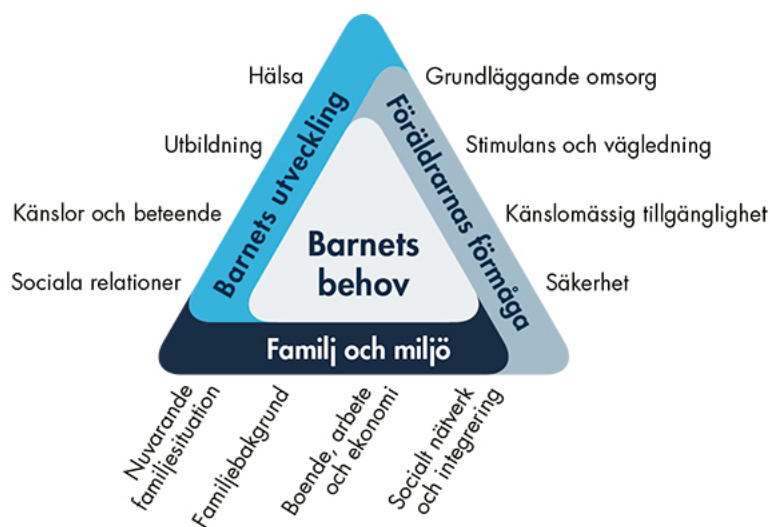
Beslut bör **för det första** grundas på bästa tillgängliga (vetenskapliga) kunskap. I de fall detta finns ska beslut byggas på evidens från studier om insatsers effekter. I annat fall ska den professionelle stödja sig på andra källor som säger något om nyttan med insatsen. Öppenhet och transparens vad gäller vilken kunskap som använts är viktigt. **För det andra** ska individens situation och kontextuella omständigheter vägas in. **För det tredje** ska individens önskemål vägas in, en anledning till detta är att insatsen blir mer effektiv om den upplevs som relevant, och önskemål är särskilt viktigt som beslutsgrund där beslutsgrunden bästa tillgängliga kunskap inte finns. Det kan till exempel bero på att en evidensbaserad insats inte finns på ett visst ställe (Socialstyrelsen, 2018c).

Slutligen är den professionelles expertis, med sin yrkeskunskap och personliga kompetens, viktig. I kompetens sägs empatisk förmåga, skicklighet i att identifiera individens

problematik, kritisk värdering av information, och en förmåga att balansera och integrera information inför beslutsfattande, ingå. Det som står om att kritiskt värdera, balansera och integrera information inför beslutsfattande visar på handlingsutrymmet som finns vad gäller att välja mellan de tre cirklarna. Alla kunskapskällor är enligt Socialstyrelsen lika viktiga. I vissa fall kan forskning ha minimal betydelse och i vissa fall vara mycket viktig. Transparens sägs vara mycket viktigt och beslutsgrunderna ska redovisas öppet (Socialstyrelsen, 2018c).

3. Kort om BBIC & BBIC-frågor till intervjuer

BBIC, Barns behov i centrum, är en nationell struktur för handläggning, genomförande och uppföljning. Konceptet är inspirerat av ett dokumentationssystem i Storbritannien, och är tänkt att utgöra en enhetlig struktur inom Socialtjänstens barn och unga-område. I presentationer av vad BBIC är betonas starkt att syftet är att stärka barns delaktighet och inflytande. I arbetet med BBIC får socialsekreterarna utbildning, och grundbok i BBIC samt metodstöd i BBIC används i handläggningen. Då BBIC infördes 2005 var dokumentationen än mer omfattande, ”nya BBIC” har modifierats och innehåller något färre kategorier och rubriker under vilka information ska matas in. Grunden i BBIC är BBIC-triangeln (bilden) som används för att utreda och följa upp vilka behov ett barn har (Socialstyrelsen, 2018a, Socialstyrelsen, 2018d).

I BBIC:s dokumentationssystem sker hela handlägningsprocessen, som är indelad i fem huvudsteg. från steget ”aktualisera” som bland annat innehåller grundläggande information om barnet, via ”utreda”, ”besluta”, ”utforma och genomföra uppdrag”, till ”följa upp”. Under varje kategori finns ett antal frågor som ska besvaras. Jag har valt fyra frågor från BBIC som exemplifierar socialsekreterarnas arbete, valet av frågor motiveras i uppsatsens metodkapitel. Dessa frågor ingår i uppsatsens empiriska material:

Fråga 1: Riskbedömning om barnet far illa i nuvarande livssituation

- 1 Inte känt
- 2 Ingen eller låg risk
- 3 Något förhöjd risk
- 4 Hög risk
- 5 Mycket hög risk

Fråga 2: Riskbedömning om barnet riskerar psykosocial problematik på lång sikt

- 1 Inte känt
- 2 Ingen eller låg risk
- 3 Något förhöjd risk
- 4 Hög risk
- 5 Mycket hög risk

Fråga 3: Ange identifierade centrala behov

Ange ett eller flera svar:

- 1 Familjens sammansättning
- 2 Föräldrars hälsa och beteende
- 3 Syskonens hälsa och beteende
- 4 Föräldrarnas erfarenheter från sin egen uppväxt
- 5 Tidigare händelser av betydelse i familjen
- 6 Stabilitet och kvalitet i boende
- 7 Arbete eller annan sysselsättning
- 8 Ekonomi
- 9 Familjens sociala nätverk och integrering
- 10 Familjens professionella nätverk
- 11 Hälsa och utveckling
- 12 Tillgång till hälso- och sjukvård
- 13 Trivsel och närvaro
- 14 Lärande

- 16 Skolresultat och studieplanering
- 17 Lek och fritid
- 18 Anknytning
- 19 Känslor och temperament
- 20 Attityder och värderingar
- 21 Identitet
- 22 Självständighet
- 23 Socialt beteende
- 24 Relationer till föräldrarna
- 25 Relationer till andra barn och vuxna
- 26 Våld, övergrepp och utnyttjande
- 27 Grundläggande omsorg
- 28 Vardagsrutiner
- 29 Ansvar
- 30 Stimulans och engagemang
- 31 Vägledning och uppfostringsstrategier
- 32 Stabilitet i kontakt
- 33 Känslomässig reglering och skydd
- 34 Känslomässigt stöd
- 35 Skydd mot psykiskt och fysiskt våld
- 36 Skydd mot att bevittna och uppleva allvarliga konflikter eller våld mellan vuxna
- 37 Skydd mot sexuella övergrepp och sexuell exploatering

Fråga 4: Form av insats - beslut om öppenvård

Ange ett eller flera svar

- 1 Kontaktperson enligt 4 kap 1§ SoL
- 2 Kontaktfamilj enligt 4 kap 1§ SoL
- 3 Särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 4 kap. 1§ SoL
- 4 Särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 22§ LVU
- 5 Behandling i öppna former enligt 22 § LVU
- 6 Strukturerat öppenvårdsprogram enligt 4 kap 1§ SoL

7 övrig öppenvård (öppna insatser) enligt 4 1§ SoL

4. Metod

För att besvara uppsatsens frågeställningar behövs empiriskt material. Valet av tillvägagångssätt avgör svaret på grundläggande frågor som vad exakt det är jag vill studera och vilken typ av undersökning som ger bäst svar på mina frågeställningar. För att besvara dessa frågeställningar som båda är tydligt kvalitativt inriktade på ett så insiktsfullt sätt som möjligt använder jag mig av en teoribaserad tolkande metod. En kvantitativ metod med någon form av anspråk på generalisering vore mindre relevant givet frågeställningarna, och omständligare.

3.1 Urval

Istället för att som i kvantitativa studier söka åstadkomma generalisering genom ett stort antal slumpvist utvalda fall används intervjuer med strategiskt utvalda intervjupersoner, en metod som har sin grund i en helt annan logik. Patton (1990) talar om *purposeful sampling* som grund till en sådan logik, vilket ger fall som är rika på information och lämpliga för djupare studier. Under begreppet *purposeful sampling* finns olika strategier vars logiker tjänar olika syften.

I mitt urval strävar jag efter variation i för frågeställningen centrala dimensioner, i Pattons (1990, s. 172) terminologi "Maximum variation sampling". Detta för att sedan kunna identifiera och beskriva centrala teman och huvuddrag i socialsekreterarnas (sköns-)resonemang. Vid en första anblick kan kombinationen litet urval och heterogenitet låta som en dålig idé, men enligt Patton (1990) är ett sådant *strategiskt* gjort urval mycket förtjänstfullt, de mönster som framträder blir extra intressanta vad gäller till exempel att fånga kärnan i personers erfarenheter. Mitt syfte med valet är alltså tvåfaldigt, för det första ska det leda till högkvalitativa detaljerade fallbeskrivningar, och för det andra till att kunna se gemensamma nämnare och mönster som förekommer trots ett heterogent urval av fall.

Hur ska då ett sådant urval i mitt fall göras? En tanke som uppstod hos mig var att tillvägagångssättet i resonemang och beslutstagande starkt bör variera med erfarenhet i form

av antal år intervjupersonen arbetat. Detta korrelerar dessutom negativt med närheten i tid till utbildningen. Brantes (2014) resonemang om stadierna nybörjare-expert stödjer detta resonemang: erfarna yrkesutövare resonerar på ett mycket annorlunda sätt, inte minst när det kommer till att följa regelverk, vilket BBIC är ett exempel på, varför detta blir intressant för mig. Under en pilotintervju med en socialsekreterare bekräftades också denna hypotes: till exempel följer nyutexaminerade socionomer BBIC noga medan erfarna socialsekreterare inte gör det, de äldre är dessutom enligt intervjupersonen i pilotintervjun mer vana vid handlingsutrymme och mer kritiska till BBIC, som är relativt nytt. Jag ser detta som en mycket intressant dimension att fånga, och skillnaden passar såväl nyckelaspekten skön som utbildning mycket bra.

Sammanlagt har sex intervjuer gjorts med sex intervjupersoner vid sex olika tillfällen, varav en pilotintervju som inte används i resultatet eller analysen. De fem intervjupersonerna vars intervjuer är med i resultatet är en relativt nyutexaminerad socionom (ett år sedan examen), en erfaren socialsekreterare (som har jobbat sedan början av 90-talet) samt tre intervjupersoner som kan kategoriseras som ett mellanting vad gäller erfarenhet. Den första av dessa har jobbat tio år i psykiatri och sedan ett år som socialsekreterare, den andra och tredje har jobbat ett antal år som socialsekreterare. Socialsekreteraren som var med i pilotintervjun har jobbat ca fyra år som socialsekreterare.

3.2 Tillvägagångssätt

3.2.1 Hur intervjuerna förbereddes

Valet av frågor från BBIC ägnades stor uppmärksamhet. I kapitel fyra visas frågorna i sin helhet, de sätts också in ett perspektiv där BBIC förklaras. Huvudgrunden för valet av frågor var att skönsbedömningar skulle vara möjliga. Att frågan i sig möjliggör skönsbedömning är naturligtvis nödvändigt för att undersöka detsamma, sedan återstår att se hur resonemangen går, om det till exempel förekommer starka garantier av något slag, som innebär att ett skönsresonemang inte tillåts. Frågor som var för ”enkla” uteslöts alltså där ett skönsutrymme från början inte är aktuellt. Vidare var ett problem med valet av frågor att valet i sig kan påverka vilka svar som fås. Till exempel skulle frågan ”Finns det risk för psykosocial hälsa på

lång sikt” kunna ge svar som i högre grad fattas på vetenskapliga grunder. Här har det eftersträvat en balans, men samtidigt är det omöjligt att säga vilken som är den optimala avvägningen av frågor.

Fråga 1 (Riskbedömning om barnet far illa i nuvarande livssituation) valdes främst då frågan var en av de som utgjorde en mycket tydlig ”skönsituation”, alltså möjlighet till skönsresonemang. En ytterligare anledning till att frågan valdes var att den är kopplad till

Fråga 2, som handlar om riskbedömning fast på lång sikt. Att jag ville att två av frågorna var kopplade till varandra berodde på att jag ville ha ett fall där jag kunde undersöka kopplingen mellan två frågor, om det ofta är så att bedömningar görs på grund av tidigare bedömningar.

Fråga 2 (Riskbedömning om barnet riskerar psykosocial problematik på lång sikt) valdes främst för att den innehåller ett begrepp som låter som en fackterm eller en vetenskaplig term, ”psykosocial problematik”, vilket är intressant då koppling till vetenskaplig kunskap är en av professionalismens nyckelaspekter. Därutöver utgör den likt fråga 1 en ”skönsituation”.

Fråga 3 (Ange identifierade centrala behov) valdes då denna fråga har 37 svarsalternativ, som varav många låter mycket centrala i ett barns utveckling, och det därför är intressant att undersöka hur avvägningar görs mellan dessa alternativ, det är dessutom möjligt med skönsresonemang.

Fråga 4 (Form av insats - beslut om öppenvård) valdes för att få spridning mellan frågorna. Här handlar det om åtgärd som ska vidtas, vilket skiljer sig från de tidigare frågorna, därutöver är det skönsresonemang möjliga.

3.2.2 Hur intervjuerna genomförts

Pilotintervjun fungerade som en orientering inför resten av intervjuerna, då det i förväg antogs att det inte är helt lätt att föreställa sig hur intervjuerna faller ut. Mycket riktigt ändrades också metodiken inför den första ordinarie intervjun. Under pilotintervjun tillfrågades också intervjupersonen saker som jag inte ville fråga de andra på grund av risk för att påverka

intervjupersonernas besvarande av frågorna. Funderingar kring hur det smartaste sättet att gå tillväga skulle uppnås togs också upp. Exempel på saker som kom upp är den närvarande spänningen jag upplevt, där risken för att verka kontrollerande vad gäller koppling till vetenskap, rättssäkerhet och så vidare identifierades som något som behöver minimeras. En överblicksbild av olika perspektiv på BBIC, till exempel hur erfarna respektive nyare socialsekreterare förhåller sig till det, är också exempel på vad som kom fram. Avslutningsvis är en anledning till att en pilotintervju genomfördes att uppsatsförfattaren inte jobbat med intervjuer tidigare, och den första intervjun fungerade kalibrerande inför de kommande intervjuerna, kort sagt drogs många lärdomar, till exempel om formulerandet av frågor och formulerandets avgörande betydelse för vilka svar som fås.

Utgångspunkten för frågorna utgörs av det som jag i min teoretiska utredning identifierat som professionalismens nyckelaspekter i socialsekreterarnas yrkesutövande. För att få så uppriktiga svar som möjligt ställdes frågorna på ett öppet sätt, till exempel ”hur tänker/resonerar man...”, ”hur kommer man fram till svaret på X” och så vidare. Dessutom valde jag att ställa frågorna med utgångspunkt i konkreta exempel, från frågor tagna från BBIC. Detta bland annat för att det under pilotintervjun visade sig att allmänt ställda frågor var svårare att besvara och resonera kring. En avslappnad intervjusituation eftersträvades. Metodiken kan beskrivas som närmast liggande den semistrukturerade, där ett ramverk av frågor finns, men öppenhet har som sagt eftersträvats och avvikelser från ramverket förekommer, därför utgörs den sista delen i resultat av en uppsamling av frågor som tagits upp av intervjupersonerna själva samt av resonemang av mer allmän karaktär.

Intervjudeltagarna har fått information om uppsatsens syfte och lovats att inte förekomma med namn. Några få av citaten är inte kopplade till en viss intervjudeltagare för att garantera anonymitet i fall där innehållet kan betraktas som känsligt.

3.2.3 Hur intervjuerna analyserats

Intervjuerna har lyssnats igenom noga och nedtecknats. Texterna har sedan färgkodats efter kategorier som motsvaras av Socialstyrelsens modell över kunskapsgrunder för att skapa översiktlighet, samt ytterligare färgmarkeringar och noteringar vid relevanta iakttagelser.

Texterna har sedan sorterats in under respektive resultatdel, alltså fem nya dokument, vilket är detsamma som fråga ett till fyra respektive en övrigt-kategori. I dessa dokument har texten bearbetats och analyserats, och egna tankar, kommentarer, motsägelser med mera har lagts till. Materialet har sedan analyserats genom tolkning och resonering kring de olika beslutsgrunderna och andra relevanta aspekter av intervjuerna.

3.3 Kort om validitet

Syftet med uppsatsens tydligt kvalitativa metod är att tolka och förstå det mänskliga, varför begrepp som objektivitet och generaliserbarhet inte är relevanta på det sätt de skulle vara i en statistisk/kvantitativ studie, metoden är till sin natur mer subjektiv. Det centrala i sammanhanget är i stället relevans. Relevansen gäller olika saker, bland annat metodvalet i förhållande till problemet som föreligger samt den teoretiska utgångspunkten, och att det empiriska materialet länkas till teorin på ett tydligt sätt (Dalen, 2008). Det bör påpekas att ingen forskare kan vara helt neutral utan alla har sina grundantaganden och perspektiv på världen.

4 Resultat

Resultatet är strukturerat efter de fyra frågorna från BBIC samt en övrigt-kategori. I övrigt-kategorin finns de resultat som faller utanför huvudfrågorna till följd av den semistrukturerade intervjumetodiken, som tillåter att intervjupersonerna gör avvikelser från huvudfrågorna.

Under varje av dessa fem kategorier är resultatet sedan strukturerat efter hur det har tematiserats i analysen. Detta innebär att Fråga 1 och 2 presenteras bäst genom en uppdelning i gemensamma teman respektive variationer, medan fråga 3, 4 samt övriga frågor inte har någon uppdelning i underrubriker. Det som i Socialstyrelsens modell över kunskapsgrunder kallas ”professionell expertis” benämns både egen bedömning samt professionell expertis. Många citat förekommer för att exemplifiera, illustrera och ge en levande bild av materialet.

4.1 Fråga 1 – Riskbedömning om barnet far illa i nuvarande livssituation

4.1.1 Gemensamma teman

Trots urvalet med syfte att maximera variation finns det två teman som skär genom samtliga intervjupersoners berättelser. Det första är att kunskapsgrunden professionell expertis, de egna bedömningarna, utgör en tydlig grund för beslut, det ligger som ett raster över de övriga beslutsgrunderna i de flesta situationer. Socialsekreterare E:s resonemang sammanfattar koncist det som tolkas som beslutsgrunden i frågan:

”Det är ju en bedömningsfråga hur man bedömer om en risk är omfattande eller inte.”

Överlag är det tydligt att det finns ett stort handlingsutrymme, och att den professionella bedömningens påverkan på hur frågorna besvaras är mycket stor. Socialsekreterare D resonerar i nästa citat kring hur bedömning av hur stor risken är går till. Som sägs i citatet ovan är BBIC bara en mall, och detta gäller för alla intervjupersonerna, även om vi nedan kommer se att det finns skillnader i hur man förhåller sig till mallen.

”Det här tycker man nog själv är svårt som handläggare ibland. Att reda ut vad skillnaden är. Vi använder ju BBIC som ett hjälpmedel, men samtidigt är det bara en mall. Man vill komma ifrån att det kan bli subjektiva bedömningar, men det kan det ju bli. Känslor, hur man påverkas, det kan trigga saker. Det kan göra att man upplever att det är högre risk än vad det egentligen är. Det är väldigt svårt.”

Det andra temat som skär genom samtliga intervjupersoners berättande är att en av de tre kunskapsgrunderna förekommer klart mer än de övriga två, och det gäller klientens situation samt kontextuella omständigheter. Detta framkommer mycket frekvent efter de tolkningar av materialet som gjorts. Detsamma uttalas även explicit av socialsekreterare B:

”Jag tänker att det handlar om situationen, det handlar om personen i frågas situation... Det är väldigt ofta man går på det”

Resonemangen där kontexten framträder som den kunskapsgrund man använder för sitt beslut kan naturligtvis variera mycket. Socialsekreterare E resonerar kring ett exempel, som får illustrera de många olika faktorer som behöver vägas in i bedömningen, och där kontexten är central.

”Om det kommer in en orosanmälan t ex. Men det finns trovärdiga förklaringar t ex till att barnet har sagt något. När man tittar på hela barnets livssituation kanske det inte finns så mycket andra riskfaktorer, i barnets beteende eller hur det fungerar på förskolan, i förhållande till andra. Men att det finns mycket skydd då att barnet har egna egenskaper, föräldrarna har goda föräldraförmågor, det finns ett nätverk osv. men om barnet sagt att det blivit slaget är det en risk i sig då. Men här skulle det t ex kunna vara ingen eller låg risk.”

Jämte dessa två huvudteman, egen bedömning samt kontext, finns några andra gemensamma drag som gäller för flera av intervjupersonerna. Främst bör nämnas osäkerheten inför besvarandet av frågor, trots min medvetenhet om detta potentiella problem och de anpassningar som gjorts för att inte verka ”kontrollerande” i intervjusituationen, till exempel öppna frågor om hur arbetet går till. Ofta är den första reaktionen på vissa frågor ”det har jag faktiskt inte tänkt på”, ”intressant fråga” och liknande. Ibland hänvisas också efter en stunds

funderande också till att arbetssättet ser ut så. En förklaring till detta kan dock vara att oavsett vad ens yrke är så är man inte van att sätta ord på eller argumentera kring sina beslutsgrunder för hur man jobbar. Socialsekreterare A resonerar kring frågan om varför man anser att samarbete (mellan till exempel familjehem och skola) är viktigt som grund för beslut, när jag undantagsvis frågar om det finns till exempel i lagen:

”Jaa.. jaa.. Inte just lagen. (Tystnad) Det här handlar ju om vårt arbetssätt. Men det finns säkert i lagen. Socialtjänstlagen är uppbyggd på att man ska samarbeta och hjälpa till. Eller LVU (lagen om vård av unga, min anm.). Det handlar om vad som är barnets bästa. Det är HÄR vi hamnar i det här fallet. Vuxna måste samarbeta, BUP, BVC, skola osv.”

Intervjuperson B: *”Vad pinsamt att jag är så seg... man får nog göra en individuell bedömning”*

Intervjuperson D: *”...eller detta skulle jag kunna tänka mig i alla fall. Det är diffust. Det här tycker man själv är svårt som handläggare ibland”*

Intervjuperson E: *”...(tystnad), jag tror inte att vi har kommit in i det så bra ännu att man gör en strukturerad analys, utan det är fortfarande så att man höftar lite... när man bedömer vilken nivå risken ligger på.”*

Avslutningsvis är ett gemensamt drag att den ena kunskapsgrunden, klientens önskemål och erfarenhet, inte nämns av någon av intervjupersonerna, varken explicit eller på något sätt tolkningsbart.

4.1.2 Variation

Skillnaderna mellan hur olika intervjupersoner resonerar vad gäller handlingsutrymme följer i mycket stor utsträckning hur stor erfarenhet de har som socialsekreterare. I de resonemang som socialsekreterare B för, som ganska nyligen avslutat socionomprogrammet, handlar det mycket om BBIC, och det verkar utgöra en betydande stabilitet och trygghet. Detta syns också på väggen i intervjuperson B:s kontor, där olika BBIC-material är uppklistrat, och

sannolikheten att sådant material skulle finnas på väggen i den mer erfarna socialsekreterarens rum känns lägre. Dessa svar från intervjuperson B illustrerar dom här observationerna:

”I utredning brukar jag göra detta. Då finns det ett avsnitt. Då är det bra att titta i metodstödet (till BBIC, min anm.). Man staplar upp för sig själv sedan väger man och ser var man hamnar.”

Det som åsyftas, det man staplar och väger, är i det här fallet risk- och skyddsfaktorer för barnet, och var man hamnar syftar på svaret på fråga 1, alltså hur hög risken i nuvarande situation är. Typiskt för intervjuperson B:s resonering är just det som intervjupersonen kallar staplande, att olika faktorer från BBIC (exempelvis barnets fyra behovsområden: barnets hälsa, utbildning, känslor och beteende, och sociala relationer) vägs. Resonerandet påminner lite om rationellt kalkylerande, i följande citat resonerar intervjuperson B kring risk- kontra skyddsfaktorer:

”Om skyddsfaktorerna överväger riskfaktorerna är det den lägre skalan. Det får man ju titta på. Det finns den generella riktlinjen i BBIC. Boendesituation är viktig. Intresse i skolan är en skyddsfaktor.”

Symmetriskt nog hamnar socialsekreterare C och D, som är ”mellan-erfarna” också i ett mellanläge vad gäller utnyttjande av det handlingsutrymme som finns vad gäller fråga 1. Här resoneras mer utifrån kontext, och resonemang grundade i vetenskaplig kunskap. Dock refererar socialsekreterare C och D fortfarande i högre utsträckning till BBIC än socialsekreterare A som arbetat länge. Skillnaden mellan B som har arbetat en kortare tid å ena sidan och C och D å andra sidan är dock att jag observerat en större distans till BBIC bland de mellan-erfarna socialsekreterarna. Här följer två resonemang som exemplifierar detta från Socialsekreterare D:

”Vi använder ju BBIC som ett hjälpmedel. Men samtidigt är det bara en mall. Man vill egentligen komma ifrån att det kan bli subjektiva bedömningar, men det kan det ju bli.”

”Så som jag uppfattar BBIC som bedömningsinstrument utgår man från de fyra behovsområdena. Dessa ställer man i relation till hur föräldrarna är. Vad gör föräldrarna rent konkret?”

Som sagt resonerar intervjuperson C, D och E mycket utifrån kontext men även utifrån forskning, här följer ett resonemang om hur brist på känslomässig tillgänglighet kan påverka risk i nuvarande situation, intervjuperson D:

”Dom känslomässiga bristerna är ju nånstans, i forskning också tänker jag, väldigt allvarliga. Man kan se, forskning visar tänker jag att brister i känslomässig tillgänglighet är minst lika grundläggande som att det brister i grundläggande omsorg. Kanske ännu mer för att man inte kan hantera känslor, bli förstådd som person.”

Detta exempel med de tre ovanstående citaten är typiskt för de socialsekreterare som inte är nyblivna socionomer men heller inte har arbetat under lång tid. Kontext dominerar som beslutsgrund, men det finns också hänvisningar till vad forskning säger.

4.2 Fråga 2 - Riskbedömning om barnet riskerar psykosocial problematik på lång sikt?

4.2.1 Gemensamma teman

De två huvudtemana i fråga 1, kontexten och det egna omdömet, förekommer också i fråga 2 om risken för barnets psykosociala hälsa på lång sikt. Överlag gäller dock att det egna omdömet, den professionella expertisen, tar ännu lite mer plats på bekostnad av kunskapsgrunden kontext. Här följer två exempel på detta. Först hänvisas intressant nog till den i teorin omtalade komplexiteten, som sägs karaktärisera socialt arbete bland annat då problem är mycket kontextbundna. Socialsekreterare A:

”Det är jättesvårt. För det är ingen som vet. Man kan ha den inställningen som jag har, jag tror på alla människors förmåga att utveckla sig. Människor tar språng i sin utveckling, barn gör det. Ibland hoppar dom flera meter, och ibland kan det gå tillbaka.”

Även intervjuperson D vittnar om att den egna bedömningen är central. Hon hänvisar flera gånger till att bedömningen som görs grundar sig i tidigare egna bedömningar som gjorts i fallet, här följer ett exempel då det:

”Jag tänker att när man kommer fram till om barnet riskerar psykosocial problematik så grundar sig det mycket i hur man tidigare har gjort analysen ... Det är jätteintressanta frågor, det får en verkligen att tänka till. Jag tänker att i vår bransch... psykosocial problematik är nog ett sådant begrepp man kan slänga sig med ganska mycket. Man kanske inte ens tänker på vad det innebär. Vad det är jag vill ha sagt med detta.”

I frågan om psykosocial problematik på lång sikt finns också ett nytt mönster som fyra av fem intervjupersoner hänvisar till som kunskapsgrund, vetenskaplig kunskap. Den intervjupersonen som inte hänvisar till vetenskap är den som genomgående använder sig mycket av BBIC som mall, som är vetenskapligt förankrat. Socialsekreterare A fortsätter, direkt efter citatet om komplexiteten ovan, att tala om medvetenheten om och vikten av tidiga insatser. I nästa citat refereras sedan till kulturella faktorer och den generella inställningen som ligger bakom hur hon (och underförstått generellt socialtjänsten) grundar beslut, vad gäller riskbedömning vid förekomst av våld från barnets eller den unges sida.

Socialsekreterare A:

”Medvetenheten om tidiga insatser, man vet det idag. Barns utbildning är A och O för att varje individ ska kunna utvecklas efter sina förutsättningar. Det är egentligen där vi är.”

”Vi kan ju inte säga att det här barnets liv är kört. För att han har slagit några kamrater. ... Jag såg en DN-artikel idag om barn och psykopati. T ex när man är 3,5 år är man som argast, man kan inte dra stora växlar på att man då är aggressiv. Jerzy Zanecki och andra svenska forskare menar att som man gör i USA, att man alltid måste rätta till beteenden, att... nja... det är nog inte riktigt vår kultur. Det är lite där vi är också, vi kan inte motivera risk och skydd på lång sikt om vi inte har väldigt mycket på fötterna.”

I fråga två hänvisas också flera gånger till kunskap som vedertagen, det är på detta sätt kopplingen till vetenskaplig kunskapsgrund ser ut, och intervjupersonen går själv in på att hon

knappast källhänvisar när hon resonerar utifrån forskning, vilket får ses som självklart. I nästa citat resoneras det kring våld i det fallet det förekommer bland föräldrar, och vilka risker det får för barnen. Socialsekreterare A:

”Idag är det vedertaget att barn som ser våld mellan föräldrar har större risk för psykisk ohälsa generellt. Där har jag använt mig av de här lång sikt-tankarna. Sedan hänvisar inte jag till någon forskare, det är mer såhär att ”barn som bevittnar våld och som inte utvecklat sitt språk har större risk att inte kunna bearbeta sina upplevelser.” Det är vedertaget idag den kunskapen, man vet mer om barns sårbarhet.”

Samma kunskapsbas används för att grunda sin riskbedömning av ett barn, angående barnets utbildning och hur viktig den är i sammanhanget när man gör sin bedömning av risk på lång sikt, av socialsekreterare D:

”Det är enligt forskning en välkänd risk att man hamnar utanför om man inte har godkända betyg.”

4.2.2 Variation

I övrigt fattar intervjupersonerna sina beslut på varierande grunder. Intervjuperson A som är mest erfaren talar som sagt om att det är komplext med utveckling på lång sikt och att hon tror på människors förmåga att utveckla sig, för att sedan resonera utifrån olika forskningsbaserade kunskapsgrunder. Intervjuperson B som har varit färdig socionom i ett och ett halvt år pratar om kontexten som beslutsgrund och sedan BBIC med orden ”Det är en konkret skala, man får stapla upp och sedan välja”. Med andra ord är det stor skillnad i kunskapsgrunder mellan intervjuperson A och B. Intervjuperson C resonerar utifrån kontext och pratar om att en bedömning görs om hur barnet har det. Intervjuperson D utgår också från kontext och hänvisar som sagt till ens tidigare egna gjorda analys, samt enligt citatet ovan en hänvisning till vetenskap. Intervjuperson E resonerar på följande sätt, med tyngdpunkt på kontextuella omständigheter:

”Det kan väl vara vadsomhelst egentligen. Om man ser att det är ett problem i ett barns situation och situationen inte förändras, eller det inte finns tillräckligt med skydd eller så, så är det väl generellt så att risken blir högre ju längre tid problemet fortgår.”

4.3 Fråga 3 – Vilka är barnets identifierade centrala behov?

I fråga 3 dominerar vidare egna bedömningar utifrån professionell expertis, samt kunskapsgrunden kontext. Dessa två beslutsgrunder gäller nästan uteslutande för de tre intervjupersoner i mellankategorin vad gäller erfarenhet, medan den nyare socialsekreteraren hänvisar till BBIC och den erfarna resonerar om vad man inte känner till och vad forskning säger. Två av intervjupersonerna hänvisar till att kollegialt stöd känns viktigt. Gemensamt för alla intervjupersoner i fråga 3 är dock att frågorna besvarats med en större säkerhet, kanske för att intervjupersonerna med tiden blivit mer bekväma i intervjusituationen.

Socialsekreterare A, som har jobbat sedan början av 90-talet, resonerar i den här frågan nästan uteslutande utifrån forskningen, kombinerat med vad jag tolkar som ett stort mått av användande av professionell expertis/egna bedömningar. I citaten nedan lyfter hon fram viktiga faktorer och hur hon resonerar, dessa resonemang utgör alltså sedan grund för besvarandet av frågan, vilka som kan anses vara de centrala behoven. Resonemangen kopplas inte direkt till besvarandet av frågan men det framgår att dessa resonemang ligger till grund för vad som är viktigt inför besvarandet av frågan. Socialsekreterare A:

”Familijs integrering är viktig, det vet vi idag, apropå förmågan att samarbeta. Fritidsaktiviteter. Sammanhang är så viktigt. Men också eftersom man kan hitta sin nisch. Man vet hur mycket det kan utveckla en människa. Barnen behöver socialiseras in i andra sammanhang, det räcker inte att familjen går på teater och bio.”

”Barns inlärning hänger väldigt mycket ihop med anknytning. Det handlar inte bara om hjärnan, de flesta är normalbegåvade. Tidigare trodde man att de inte var smarta nog, att gå ut nian med fullständiga betyg. Psykologer har gjort test och sett att de är normalbegåvade, men underpresterar ändå. Till exempel eftersom dom inte har blivit socialiserade. ... Dom här behoven står ut här: lärande och anknytning. Här kan man göra utropstecken. Då är det det här igen: det hänger ihop med sociala sammanhang.”

Frågan om hur man ser att barn inte har bra ett anknytningsmönster besvaras av två intervjupersoner på ett sätt som illustreras av följande citat. Det rör sig alltså om en egen bedömning utifrån professionell expertis. Socialsekreterare A:

”Om man ser att föräldrar inte kan tillgodose barnets. Då kanske barnet måste omplaceras.”

Socialsekreterare B resonerar till stor del utifrån BBIC, på frågan hur man kommer fram till vilka centrala behov som ska väljas:

”Det är riskfaktorerna. Hur man kan minska dem. Också att bevara skyddsfaktorer. Den blåa (barnets behov, min anm.) sidan av BBIC-triangeln blir mycket i fokus.”

På frågan om hur de fyra punkterna på den blå sidan (Barnets utveckling: hälsa, utbildning, känslor och beteende samt sociala relationer) vägs mot varandra, på vilka grunder prioriteringarna görs, om olika punkter kan vara olika viktiga i olika fall, svarar intervjuperson B såhär:

”Nej alla är alltid viktig. (tystnad) Jag uppfattar att hälsa är viktigast, det är därför det står överst. Och sedan utbildning och så vidare. Jag uppfattar det så för mig själv.”

Socialsekreterare C och D nämner flera olika beslutsgrunder. Medan C talar mer om kontexten och bedömningen av den nämner D kontexten, den egna erfarenheten och kollegialt stöd, enligt följande citat. Intervjuperson D:

”Det är en kombination av allt. Det finns olika skikt. Precis så som du sa. Erfarenhet och kollegialt stöd. De variablerna ingår helt klart också.”

Många faktorer spelar alltså in, för att sedan vägas av den egna professionella bedömningen. Att det är så blir också tydligt i intervjuperson E:s citat nedan, där kontext och bedömning av kontextuella omständigheter är centralt. En bild framträder av att det finns en mycket stor bredd och ett helhetsperspektiv, vilket antyder att den professionella bedömningen spelar en

avgörande roll. Detta är i linje med det Socialstyrelsen beskriver i sin modell över cirklarna med de tre beslutsgrunderna och den professionella expertisen/egna bedömningen liggande över cirklarna. Intervjuperson E:

”Man gör en scanning av allt kan man säga, och ser var risker finns. Vad det är som behöver förändras för att riskerna ska minska. T ex skolan funkar inte, fritid funkar inte, föräldrar brister i omsorg. Då gäller det att se vad som behöver förändras för det kanske inte går att jobba med alla dom här områdena samtidigt.”

4.4 Fråga 4 - Form av insats, beslut om öppenvård

I den här frågan är svaren relativt homogena, och kontextuell situation dominerar som beslutsgrund, flera gånger explicit uttalat av intervjupersonerna. Det hänvisas också i flera fall till vad man har angivit för svar tidigare som styrande för beslutet, de centrala behoven styr vilken insats som väljs. Svaret intervjuperson C ger är representativt för hur kontexten visar sig vara en viktig beslutsgrund:

”Utifrån exempel X ser det ut som att det behövs en kontaktperson. Det är väldigt situationsbetingat. Dom centrala behoven ligger till grund för insatsen. Vi kan behöva bygga på insatserna i umgänget. Det kan t ex vara anknytning som det behövs stöd i.”

Kunskapsgrunden kontext kompletteras av några av intervjupersonerna med att tillgången på insatser också spelar in, vissa kommuner kanske inte har vissa insatser, detta är något som även Socialstyrelsen nämner i modellen med kunskapsgrunderna. Som sagts påverkar också vad som har fyllts i tidigare, till exempel vad som har identifierats som centrala behov (fråga 3), detta tolkas med ens professionella bedömning. Socialsekreterare E berättar:

”Detta hänger ihop med förra frågan. Man får matcha det med lämplig insats. Man ska göra en bedömning om vad som är möjligt.”

På följdfrågan om hur tankarna går när man är osäker kommer ett svar liknande vad flera intervjupersoner lyfter fram, detta lyfts ofta fram som det som görs vid osäkerhet, och svaret kommer oftast direkt som den självklara åtgärden. Intervjuperson E:

”Då diskuterar jag det på team, det har vi varje vecka. Då vi har arbetsledare och kollegor med, då brukar vi dra olika ärenden, och diskutera fram och tillbaka hur man kan tänka och hur man kan göra. (tystnad) Det är nog det vi brukar göra.”

Intervjuperson D lägger till att utbudet av insatser styr beslutet, som ovan nämnts och precis som det står i Socialstyrelsens informationsmaterial:

”Det beror på vilka insatser som finns tillgängliga. ... Vi har ju något som heter familjekraft tex där det jobbar familjebehandlare, dom kan ju ha samtal med både ungdomar, barn och föräldrar. Matimeo t ex är en anknytningsmetod där man jobbar med föräldrar, BOF finns också, barnorienterade familjeterapi. Det beror nog på vilka insatser som kommunen har tillgängliga.”

4.5 Övriga frågor

Då intervjuerna är semistrukturera förekommer en del avstickare från frågestrukturen. Även om de flesta resonemang förts med grund i de fyra första frågorna ovan, så hör vissa resonemang inte till någon av de frågorna. Detta presenteras här.

4.5.1 Om beslutsfattande och handlingsutrymme i allmänhet

Intervjuperson B resonerar nedan om beslutsfattande i allmänhet och faktumet att arbetet handlar om mellanmänniska relationer. Det hon pratar om är i själva verket det komplicerade i socialsekreteraryrkets natur, att det handlar om människor och att kunskapen i sammanhanget (enligt Brante, 2014, s. 227) är kontextberoende, vilket gör det svårare att känna till mekanismer (bland annat då det inte är möjligt att konstruera slutna system för att ta finna dessa) och använda en gemensam ontologisk modell för sitt beslutsfattande (Brante, 2014, s. 225-228). Intervjuperson B:

”Jag tänker... Det är människor allihopa... jobbet bygger så mycket på relationer. Man får verkligen tänka på det för man använder sig själv som redskap i detta jobb och man påverkas mycket av relationer till kollegor, barn, föräldrar osv och hur man är som person. Men i allmänhet utgår man väl från den situation som är.”

Vidare resonerar intervjuperson B, apropå det mellanmännsliga, om påverkan från olika håll och det komplicerade i att jobbet handlar så mycket om mellanmännsliga relationer:

”Apropå relationer så har vi processhandledning, vi träffar en psykolog var sjätte vecka. T ex pratar vi om komplexa ärenden. Det är många parter, föräldrarna vill en sak och någon annan säger något annat... och då blir man ju att man får... just det här med överföringar av oro. Många föräldrar är oroliga för att dom är oroliga personer, som förmedlar oro till mig över barnet. Det är svårt att ibland stapla det här, och vad man ska ta på allvar. Hon lägger saker på mig känslomässigt kan jag se på detta objektivt? Man behöver ibland sortera det här.”

När jag (först efter de övriga frågorna för att inte påverka) tar upp koppling till forskning tänker intervjuperson B såhär:

”Det här önskar jag mer av. Mer tid för att läsa tidigare och ny forskning, gå på utbildningar osv. Jag saknar det litegrann. För det är så otroligt mycket som ska göras alltid. Det var en liten rädsla jag hade när jag läste socionomprogrammet och man reflekterade så mycket, och så tänkte man att när jag kommer ut i jobbet kommer jag bara vara som en maskin, litegrann. Så det saknar jag lite, utrymme för att läsa forskning och sådant.”

Jag frågar intervjuperson B i vilka situationer den vetenskapliga kunskapen kan komma in:

”Där tycker jag att BBIC är väldigt bra eftersom det är forskningsbaserat. Där känner jag mig rätt trygg att ta till vad som står där, det är verkligen ett stöd, och det är lättillgängligt och man känner sig trygg med det.”

Jag frågar intervjuperson B om den vetenskapliga kunskapen kommer in på något annat sätt än genom BBIC:

”(tystnad) Jag tänker att vi har utbildning i metoder, t ex motiverande samtal. Sen om det är vetenskapsbaserat vet jag inte. Men metoder har vi tid till.”

Socialekreterare C talar om kollegialt stöd och socialisering (”att skolas in i ett sätt att tänka”) samt att alla har olika erfarenheter och bakgrund, som i sig påverkar beslutsfattandet. Detta framstår att döma av vissa av intervjupersonerna som något centralt. Även socialekreterare A, som är mest erfaren, refererar flera gånger till att något är ”vårt arbetssätt”, ”det är så vi gör” och liknande. Trots att det kan tyckas vara självklart att sådana mekanismer finns på en arbetsplats är det högst relevant att peka ut detta i den här uppsatsens resultat, då det har påverkan på beslutsfattandet. Socialekreterare C resonerar om detta:

”Kollegialt stöd och arbetsledning är jättejätteviktigt. Man kan inte vara själv, även om det är handläggarens namn som står på pappret. Vi jobbar här tillsammans och behöver också trygga varandra i dessa besluten. Det är det allra viktigaste tänker jag. ... De nya frågar de mer erfarna. Det är det som är kollegialt stöd, att skolas in i ett sätt att tänka, och en säkerhet att se faktorer. ... Som ny har man inte koll på faktorer, och inte erfarenheten att vrida och vända. Vi har också olika bakgrunder här. Vi har olika perspektiv med oss. Det handlar inte bara om hur många år man jobbat. Också vad man har mött. ... De nyare som är blankare tillför också nya saker. Blandningen är bra. Att man jobbat med olika saker.”

En ytterligare faktor som är relevant att ta upp är att intervjupersonernas bakgrund påverkar deras arbete, vilket också kan tyckas vara självklart men ändå bör lyftas fram. Att det ligger till på detta sätt just på ett socialkontor framstår också som naturligt i ljuset av teorin, där Brante (2014) lyfter fram den teoretiska bredd som ligger som grund för socionomutbildningen, med tankesätt från olika vetenskapliga håll. Detta återspeglas också i att socionomer efter examen arbetar inom olika områden, och tar med sig erfarenheter därifrån. Ett tydligt exempel kommer här också från socialekreterare C:

”Jag har jobbat mycket med psykiatri innan. Har mycket det tänket, kring deras funktionsförmåga. Jag ser att det behövs ett större funktionshindertänk, som man traditionellt inte har på barn och unga-enheten. Man tänker barn/vårdnadshavare och barnperspektiv. Man behöver ha det i fokus också, vad som skapar deras svårigheter.”

4.5.2 Klientens önskemål

I fråga ett till fyra nämndes inte beslutsgrunden klientens önskemål. På grund av detta tog jag efter fråga ett till fyra i några av intervjuerna upp om barnets önskemål ibland förekommer som beslutsgrund. Intervjuperson D:

”Önskemål... här får man ju verkligen tänka på att, barnet ska ju säga vad barnet vill och tänker, men det är vuxna som ändå gör bedömningen om vad som är barnets bästa och det kan gå mot barnets önskemål. Och det är ju svårt. T ex när barnet säger att det har det bra i familjehemmet men ändå är det saker runt omkring som tyder på att... nej. Det har barnet det inte, att man kanske får gå emot vad barnet säger.”

Nedan resoneras kring hemtagningsbegäran från de biologiska föräldrarna. Efter att ha refererat till kontext och bedömning frågar jag hur man väger olika kontextuella faktorer mot varandra. I det sammanhanget kommer klienters önskemål av naturliga skäl också in i resonemanget, om en inte som något upphöjt över andra faktorer. Intervjuperson C:

”Bra fråga.... Jag kan inte riktigt svara på det. Jag tycker det är bland det klurigaste. T ex om föräldrarna är stabila och barnet varit där länge, förmåga finns, barn vill bo kvar, då känns det främmande att flytta. Men vi har sådana exempel. Ibland har vi fått gå över barnets åsikt. Det finns förutsättningar och kontakt men barnet vill ändå inte. Då får man forcera. Det är inte alltid det blir bra. ... Och tvärtom. Vi kan inte forcera detta. Det skulle förstöra för mycket i barnets utveckling.”

5 BBIC:s påverkan på professionalism

Med BBIC:s påverkan på professionalism avses det jag i denna uppsats teorikapitel identifierat som professionalismens nyckelaspekter, därför är detta kapitel uppdelat i påverkan på skön respektive påverkan på kopplingen till vetenskaplig kunskap. Till att börja med bör konstateras att BBIC beskriver ett arbetssätt samt utgör strukturen för handläggning, genomförande och uppföljning, därför är det naturligtvis något som starkt påverkar socialsekreterarnas arbetssituation. Intervjupersonerna tar upp många i deras tycke positiva såväl som negativa aspekter av BBIC, men att BBIC är omfattande alternativt krävande är genomgående. Socialsekreterare D uttrycker det tydligast: *”Så man behöver ha ett metodstöd för att förstå handboken, bara det i sig säger någonting om hur avancerat det är, att man måste ha ytterligare ett hjälpmedel för att förstå vad det är du ska göra.”* Frågan som ska besvaras nu är *på vilket sätt socialsekreterares professionalism påverkas av BBIC.*

5.1 Påverkan på handlingsutrymmet

BBIC har en mycket omfattande påverkan på intervjupersonernas arbete, men enligt mina slutsatser av det empiriska materialet inte nödvändigtvis på handlingsutrymmet. Molander (2011, s. 321) beskriver skön i strukturell mening som ”ett område där man kan välja mellan tillåtna handlingsalternativ på eget omdöme” samt i epistemisk eller kognitiv mening som ett resonemang som har tydligt svaga garantier. Resultatet har visat att ett stort mått av egna bedömningar förekommer. Det har visats både genom mitt tolkande enligt modellen över kunskapsgrunder samt genom explicita uttalanden av intervjupersonerna. Den mall som BBIC utgör innebär enligt min tolkning inte att garantierna blir särskilt mycket starkare, eftersom BBIC är en *struktur* för handläggning, som möjligen delvis lägger sig i *vad* som ska göras men inte i lika stor utsträckning *hur* något ska göras. De gånger som intervjupersoner hänvisar till BBIC och där BBIC verkar utgöra störst påverkan ser det ut till exempel som i citatet nedan. Frågan till intervjupersonen handlar om hur de fyra behovsområdena (hälsa, utbildning, känslor och beteende, sociala relationer) vägs och hur det påverkar hur hög risken för barnet är, intervjuperson D:

”Så som jag uppfattar BBIC utgår man från de fyra behovsområdena. Man ställer dessa i relation till hur föräldrarna är. Det handlar om en sammanvägning av de stora områdena. Om t ex två områdena ser problematiska ut skulle jag nog säga att det är hög risk, tror jag. Dom är ju diffusa. Det här tycker man nog själv är svårt som handläggare ibland. Att reda ut vad skillnaden är (mellan något förhöjd risk och hög risk, min anm.). Vi använder ju BBIC som ett hjälpmedel. Men samtidigt är det bara en mall. Man vill komma ifrån att det kan bli subjektiva bedömningar, men det kan det ju bli, beroende på.”

Min tolkning av citat likt det ovan är att skönsutrymmet är stort. Detta bekräftas också av svaren på de direkta frågor som ställts i slutet av intervjuerna. Det har då ofta, som en negativ aspekt, framgått att BBIC är omfattande och i värsta fall kan bidra till en överadministration, och i anslutning till detta har jag frågat om BBIC dessutom kan påverka eller störa handlingsutrymmet. Svaren har då i samtliga fall handlat om att det *tar tid* att förhålla sig till BBIC, och att det på det viset påverkar arbetet och handlingsutrymmet. Förutom tiden (och eventuellt energin) det tar har ingen intervjuperson som svar på denna fråga eller i något annat sammanhang framfört att BBIC minskar handlingsutrymmet. Den intervjuperson som förhöll sig mest kritisk såg det såhär:

”Ja i värsta fall kan det påverka. Eftersom situationen ser ut som den gör, man gör vad man kan för att förenkla sitt jobb. Skära bort onödiga moment. Hade man gjort allt rätt och riktigt hade det tagit en enorm tid. Och det gör det ändå.”

I och med dessa svar tolkar jag det som att BBIC inte påverkar handlingsutrymmet i sig, då det är skillnad på omfattande administration och ett regelverk som inskränker handlingsutrymmet. Dock måste frågan ställas om dessa administrationskrav inte kan gå så långt att det ändå inskränker möjligheten till skönsresonemang? Enligt min mening är detta dock två olika saker, och diskussionen handlar ”bara” om ramarnas beskaffenhet, hållrummet i munken är med Dworkins (1978) metafor intakt, eftersom BBIC som nämnts ovan inte påverkar garanternas styrka i en sådan grad att man kan tala om att skönsutrymmet hotas.

Ovan konstaterades att BBIC inte *nödvändigtvis* har någon påverkan på handlingsutrymmet, och det ska nu förklaras vad som menas med *nödvändigtvis*. Det empiriska materialet visar

mycket stor variation vad gäller hur intervjupersonerna förhåller sig till BBIC, och den mest uttalade skillnaden fanns mellan den nyutexaminerade intervjupersonen och den mest erfarna intervjupersonen. Min uppfattning utifrån intervjun med den socialsekreterare som jobbat kortast tid är att BBIC har inverkan på de beslut som tas, dels förekom kunskapsgrunden professionell expertis/eget omdöme något mer sällan hos denne, dels hänvisades väldigt mycket till BBIC. Resonerandet är i denne intervjupersonens fall av en lite annan karaktär, vilket berördes vid ett tillfälle i resultatdelen, det påminner mer om ett kalkylerande, och skulle kunna betecknas som mindre skönsmässigt. Följande citat är ett exempel på detta, frågan som har ställts är en följdfråga som handlar om på vilka grunder beslutet tas:

”Då använder jag BBIC. Vid utredning tar jag fram stödet. Då står det lite mer specifikt. Få eller inga riskfaktorer, då blir det en tvåa.”

Av detta citat att döma kan det tyckas som att slutsatsen att BBIC inte inkräktar så mycket på handlingsutrymmet att skönsresonerandet kan föreligga är i fara. Detta anser jag dock inte vara fallet, och motiveringen till det är den tydliga bild som framträder av övriga socialsekreterares resonering, vilket bör ha framgått av resultatdelen. Detta eftersom en möjlighet till skönsresonemang givet de ramar som finns föreligger även om det inte utnyttjas. Bakom resonering likt det i föregående citat ligger antagligen stor tilltro och positiv inställning till BBIC, vilket illustreras i dessa citat av intervjuperson B:

”Jag tycker BBIC är väldigt bra eftersom det är forskningsbaserat, det känns tryggt att ta till det.”

”Jag är väldigt positiv till BBIC. Det är jag. Utan det hade det varit svårt. Också utifrån vad jag hört av äldre kollegor. Förr var det mer tips från kollegor. Just att barns behov hamnar i centrum. Innan BBIC kom var det inte så. Då pratade man med föräldrarna istället. Så jag är väldigt förtjust i BBIC”

Frågan om det finns något negativt med BBIC besvaras såhär:

”(Tystnad) Nej jag tror inte det... Jag är lite okritisk.”

Trots att det inte påverkar handlingsutrymmet i snäv bemärkelse (enligt resonemanget ovan om handlingsutrymme inom ramar med svaga garantier) så påverkar BBIC naturligtvis socialsekreterarnas utrymme att handla i vid bemärkelse på grund av att det som ovan sagts tar tid. Det verkar även ta energi, och kanske ännu mer energi i form av irritation då det implicerar ett misstroende mot de professionella enligt vad som framkom i inledningen. Detta är flera av intervjupersonerna kritiska till och det bör tas upp här då det tangerar frågan om handlingsutrymme, om än inte i snäv bemärkelse. Uttryck som använts för att beskriva den negativa sidan av BBIC:s påverkan är följande, samtliga har på olika sätt en påverkan på det som ovan beskrevs som handlingsutrymme i vid bemärkelse: ”för omfattande”, ”krångligt”, ”överadministration”, ”tar tid från det viktiga”, ”klienterna förstår det ändå inte”, ”sjukt tungrott”, ”man förstår inte alltid syftet själv”, ”finns till för att hålla ryggen fri” med mera. Ett exempel som illustrerar det som uppfattas vara en stelhet som jag observerat är följande, ett resonemang kring delgivande av information till föräldrar:

”Vi har pratat mycket om att det är ett dilemma att... Överlag så är arbetet oerhört dokumentationssturt. Sedan finns det också regler för att man ska delge beslut, gå igenom genomförandeplaner, vårdplaner och sådant. Detta bygger på att föräldrar är högfungerande. Men många föräldrar förstår inte vad en genomförandeplan eller en vårdplan är. Det blir en stress. Skickar jag hem en vårdplan eller genomförandeplan så kan dom ringa och bli oroliga, ”vad är detta?!”. Men jag ska skicka den. Min subjektiva bedömning är att dom inte behöver ta del av detta för de förstår inte och det skapar bara ännu mer oro.”

Här ser man konfliktlinjen mellan ”demokrati genom byråkrati” (här i form av delgivande) å ena sidan och hur det praktiskt ser ut för de välfärdsprofessionella utövarna å andra sidan, i det här fallet vad gäller delgivande av information till klienter, men det finns även andra liknande situationer. Positiva uttryck som nämnts om BBIC handlar mycket om att det strukturerar eller systematiserar arbetet: ”systematiserar, gör så man får med allt, får med omsorgsperspektivet, barnens behov hamnar i centrum förut var det inte alltid så”. Det framhålls att BBIC är bra, mycket eftersom det systematiserar arbetet. Detta faktum, att BBIC utgör en struktur, talar för att det utgör ramar inom vilka skönsbedömningar är fullt möjliga

att göra. Enligt den mer erfarna intervjupersonen är en positiv men krävande aspekt av BBIC att deras arbete i högre grad följer samhällets utveckling, vilket hon säger innebär jättemycket jobb för dom, men att det behövs. Då jag frågar på vilket sätt det följer samhällets utveckling nämns följande områden som exempel: barns utveckling, föräldrars förmåga, vad samhällets uppgift är, bland annat att det blir mer individualiserat. Dessa punkter förändras enligt intervjupersonen med tiden och tack vare BBIC kommer det in i arbetet. Vi diskuterar här fortfarande den strukturella nivån, ramar. Flera av intervjupersonerna nämner i många sammanhang att BBIC gör att ”man kommer ihåg allting”, samt att det ser till att barn verkligen hamnar i centrum med tanke på vilket fokus BBIC sätter. Det sätt detta beskrivs på av intervjupersonerna tolkar jag också som att BBIC behandlar de ramar (som fortfarande bara har svaga garantier) inom vilka skönsbedömningar är fullt möjliga att göra.

De nyare professionerna har, bland annat på grund av deras annorlunda (fragmenterade) kunskapsbas, utsatts för olika typer av (dokumentations-)krav och styrning (Brante, 2014). Detta faktum är något jag ständigt känt av i intervjusituationen, jag har också behövt förhålla mig till detta till den grad att det har definierat hur jag har lagt upp intervjuerna, vilket det står om i metodkapitlet (Bland annat har jag behövt undvika att verka ”kontrollerande” med avseende på vetenskaplighet). Sättet det har märkts på i intervjusituationen är till exempel genom många kommentarer i stil med ”det ska ju vara rättssäkert”. Möjligen beror också osäkerheten jag skrivit om i resultatkapitlet på detta. För att tydligt förklara vad jag menar så hade kanske en hypotetisk yrkesgrupp med total känsla av förtroende från samhället (och Socialstyrelsen) hänvisat till professionell expertis, eller egna bedömningar, två uttryck som här betyder samma sak men vars värde möjligen varierar med den självsäkerhet som yrkespersonen känner. Uttryck för den irritation som finns på grund av dokumentationskraven är inte bara kritik mot BBIC:s omfattande dokumentationskrav utan helt enkelt irritation, socialsekreterare C:

”Hade man gjort allt rätt och riktigt hade det tagit en enorm tid. Och det gör det ändå.”

Det finns alltså en ”spänning” som jag märkt av i samtliga intervjusituationer, som påminner om en av de negativa aspekterna av styrning och dokumentation som nämndes i inledningen, nämligen att styrningen implicerar ett misstroende mot de välfärdsprofessionella utövarna.

Detta kan naturligtvis i sig ha stora negativa konsekvenser, om en inte mätbara, till exempel på arbetsmoralen eller yrkets attraktionskraft.

5.2 Påverkan på kopplingen till vetenskaplig kunskap

Några av intervjupersonerna hänvisar huvudsakligen till BBIC som det som utgör en koppling till forskning eller vetenskaplig kunskap, det kommer fram både som beslutsgrund i olika frågor samt när det pratas om BBIC och dess påverkan på arbetet. Jag är också av uppfattningen att BBIC gör socialsekreterarnas arbete klart starkare grundat i kunskapsbasen ”bästa tillgängliga kunskap” som Socialstyrelsen kallar det, eller vetenskaplig kunskap.

Enligt Brante (2014) är socialsekreterarnas kunskapsbas och bas för yrkesutövande fragmentiserad, det saknas en gemensam ontologisk modell (som långsamt förbättras genom input från såväl vetenskap som yrkesutövande), och problemen är mer kontextberoende och i någon mening mer komplexa. Socialsekreterare A är inne på detta, komplexiteten, angående risken för psykosocial problematik på lång sikt:

”Det är jättesvårt. För det är ingen som vet. Man kan ha den inställningen som jag har, jag tror på alla människors förmåga att utveckla sig.”

I och med att det är svårt att känna till underliggande mekanismer på socialsekreterarnas område då problem är kontextberoende behövs en *bredare* kunskap samt mer av kontextkunskap som till exempel sociologi (Brante, 2014). Problemet är att bredden antagligen kommer till ett pris. Verkligheten går att beskrivas på olika sätt och beskrivs av olika akademiska discipliner på olika sätt. Trots att det i allmänhet kan vara vettigt att ha olika perspektiv på saker och ting, till exempel ”psykosocial problematik”, så kan denna bredd förhindra ”vetenskaplighet” och bidrar till att kunskapsbasen blir fragmentiserad. Människor som företräder olika perspektiv tenderar som bekant att engagerat debattera om hur verkligheten egentligen är beskaffad. Att detta är fallet också i socialt arbete har Dellgran och Höjer (2011) skrivit om.

Givet att det finns en sådan bredd, en fragmentisering, en interdisciplinär natur och en sådan komplexitet och kontextberoende så kanske BBIC:s systematisering, i form av forskning (som i en given fråga rimligen företräder endast ett perspektiv) framstår som något positivt och tydligt. Beslut grundas på forskning även i andra fall, men då är det i form av forskning från olika håll, som enligt tidigare resonemang kan spreta åt olika håll. Då socialsekreterarna (eller någon annan myndighetsanställd) knappast refererar till vetenskapliga källor kan det vara svårt att se eller bedöma kopplingen till vetenskaplig kunskap, och BBIC, som är en *struktur*, har kanske just därför sina fördelar. Detta resonemang stöds av det faktum att de flesta av de positiva kommentarerna om BBIC handlar om att det är systematiskt, men det förblir naturligtvis spekulationer.

Det tas upp att ”forskning säger”, att vissa saker är vedertagna och så vidare i intervjuerna, och det är inte min undersöknings syfte att mäta vetenskaplighet i detalj. Att jag erfor att det är svårt att se (eller bedöma) robusta kopplingar till vetenskap kan i sig visa att BBIC har en positiv påverkan på professionalismen, då BBIC utgör just en sådan robust koppling till vetenskap (Socialstyrelsen, 2018d). På samma tema har det framkommit i intervjuerna att vissa av intervjupersonerna önskar sig mer av anknytning till forskning, t ex genom någon form av utbildning, vilket också kan ge en vink om att BBIC bidrar positivt till professionalismens vetenskapliga aspekt, då intervjupersonerna är mottagliga för och efterfrågar detta.

6 Slutdiskussion

Det har skrivits mycket om konflikten kring styrning av professioner, vilket framgått av inledningen. Mitt bidrag har varit ett nedslag i socialsekreterarnas verklighet för att undersöka frågan på mikronivå. Enligt min teoretiska undersökning består essensen i professionalism, eller nyckelaspekterna som de kallas i uppsatsen, av två saker. För det första en yrkespraktik grundad i en vetenskaplig kunskapsbas. För det andra att de professionella har kontroll över sitt arbete och makt att definiera vad bra arbete är, vilket förutsätter handlingsutrymme att kunna använda sitt professionella omdöme i komplexa situationer där generella regler inte går att tillämpa. Uppsatsen fokuserar först på hur socialsekreterarna hanterar detta handlingsutrymme, vilken kunskap de åberopar för sitt handlande. Frågeställning två fokuserar på hur dokumentationssystemet BBIC påverkar socialsekreterarnas professionalism.

6.1 Hur kommer socialsekreterares professionella omdöme till uttryck?

Det första resultatet som framstår som tydligt är att den professionella expertisen, eller den egna bedömningen, har en stor roll i intervjupersonernas yrkesroll, den kunskapsgrunden ligger som ett raster när de övriga kunskapsgrunderna åberopas. En slutsats som kan dras av detta, i ljuset av den ursprungliga frågeställningen, är att intervjupersonernas professionella omdöme till stor del definieras av personliga egenskaper och erfarenheter. Ett explicit exempel på detta är intervjuperson C:s resonemang om i vilken utsträckning bakgrunden spelar in, exemplifierat med den egna bakgrunden i psykiatrin. Den fragmentiserade kunskapsbasens många vetenskapliga områden, med en mängd teorier och olika perspektiv bidrar också till en spridning i det professionella omdömet. Alla socialsekreterare lägger sannolikt inte lika stor vikt vid olika sociologiska, psykologiska, psykiatriska (till exempel funktionshinderperspektiv som enligt intervjuperson C behövs mer av) perspektiv, för att nämna några.

Något som kan förklara och också möjligen legitimera detta, om man tänker sig att någon anför vikten av rättssäkerhet eller lika bedömning som kritik, är förekomsten av det ständigt återkommande temat om komplexiteten. Dels i teorin (Brante, 2014), där det

vetenskapsteoretiskt förklaras varför de sociala och mänskliga problem som socialsekreterare ställs inför till exempel är svåra att utföra experiment på i slutna system, det komplicerande i kontextberoendet, samt att personliga relationer mellan professionell och klient i sig är viktiga. Detta framgår också tydligt på mikronivå, där det vittnas om det komplexa i arbetet, vilket illustreras med detta korta citat angående risk för psykosocial problematik på lång sikt:

”Det är jättesvårt. För det är ingen som vet. Man kan ha den inställningen som jag har, jag tror på alla människors förmåga att utveckla sig.”

Vi har sett att kunskapsbasen är komplex i egenskap av sin bredd samt att situationerna och problemen är komplexa, kanske eftersom människor och sociala aspekter av människor är komplexa. Givet hur det humanvetenskapliga läget ser ut, vilket beskrivits i termer av sociomernas fragmentiserade kunskapsbas på grund av komplexa kontextberoende problem, hamnar samhället kanske som bäst i sådana humanistiska bedömningar av människor som i citatet ovan. Slutsatsen blir i och med detta att ett mått av professionella skönsbedömningar behöver föreligga och att vi givet det vetenskapliga läget kanske inte kommer längre just nu.

Under 1800-talet befann sig enligt Brante (2014) medicinen i ett delvis liknande läge. Auguste Comte hävdade på samma tema angående psykologin att det förr i tiden fanns lika många perspektiv som utövare av psykologisk behandling (Brante, 2014). Psykologin har nu avgränsat sig till ett par huvudperspektiv med många underkategorier, även om det är mer splittrat än medicinen, möjligen på grund av psykologins humanvetenskapliga natur som kräver mer av hermeneutik och en annan typ av tolkande förståelse. Det hela kan även lyftas ännu en nivå, inom psykologin får det psykodynamiska perspektivet stå tillbaka på bekostnad av det för evidensprövning bättre lämpade kognitiva perspektivet (Socialstyrelsen, 2018e). Utvecklingar över tid går ofta i vågor och möjligen befinner vi oss i en tid då evidens eftersträvas, kanske på bekostnad av hermeneutik, tolkning och förtroende för människans humanistiska bedömningar, som i citatet ovan. Komplexiteten och kontextberoendet förutsätter ett stort skönsutrymme, och i uppsatsens har det visats att sådant finns.

Det andra resultatet som sticker ut som extra tydligt är att den ena av de tre kunskapsgrunderna, kontextuellt sammanhang, tar överlägset störst plats i anspråk jämfört med klientens önskemål samt vetenskaplig kunskap. Vetenskaplig kunskap förekommer också som beslutsgrund om en inte lika ofta, medan klientens önskemål inte alls förekommer som beslutsgrund, vilket kan tyckas anmärkningsvärt. En förklaring till detta skulle kunna ha att göra med undersökningsmetodiken, att de frågor som valts ut inte är sådana som denna beslutsgrund passar in på, men det är spekulationer. Det framstår som att det går en rät linje mellan å ena sidan Brantes resonemang om att kontextbundenheten ligger som en förklaring till de nya professionernas fragmenterade kunskapsbas och praktik vilket i sig är en avgörande anledningen till beteckningen nya professioner eller semiprofessioner, och å andra sidan att kontext dominerar som beslutsgrund i socialsekreterarnas resonemang. Att kontexten är så varierande från fall till fall, att den skapar komplexitet samt gör verkligheten svårfångad framstår genom uppsatsen som en röd tråd, från teorin till resultaten.

Ett tredje resultat som måste lyftas fram är att beslutsgrunden ”bästa tillgängliga kunskap” eller vetenskaplig kunskap, används ganska ofta i intervjupersonernas handläggning. Denna beslutsgrund intar en mellanposition mellan kontext och professionell expertis som dominerar och klientens önskemål som lyser med sin frånvaro. Om man bortser från hänvisningar till BBIC som i sig är forskningsbaserat så tog sig hänvisningarna till vetenskap uttryck som ”forskning säger...”, ”idag vet vi att” och så vidare.

Vad ger då dessa tre resultat för insikter? Till att börja med kan konstateras att undersökningen från mikronivån till stor del bekräftar den teori som presenterats. De centrala resonemangen i Brantes omfattande bok kokar till stor del ner till en vetenskapsteoretisk argumentation kring kopplingen mellan professioners praktik och deras kunskapsbas. Det empiriska material som ligger till grund för den här uppsatsen är mycket tydligt vad gäller bekräftandet av teorin. Det gäller kontextens genomgående centrala roll i resonemangen, komplexiteten som uppstår i fall där det handlar om mänskliga relationer (vilket även explicit tagits upp av intervjupersoner vilket det finns exempel på i resultatet), samt den breda fragmentiserade kunskapsbasen som innebär att den gemensamma ontologiska modell som föreligger i till exempel medicinen inte är möjlig i samma utsträckning i socialtjänsten.

I ljuset av dessa resultat blir slutsatsen att det givet kontextbundenheten, komplexiteten och den fragmentiserade kunskapsbasen är svårt att komma så mycket längre i strävan efter vetenskaplighet. Frågan om hur Socialstyrelsens svar på denna situation (BBIC) faller ut återkommer vi till i nästa avsnitt.

Vad gäller skön hävdar Molander (2011) att avskaffandet av skön skulle innebära avskaffandet av socialt arbete, och begreppet skön plockas med terminologi från filosofin isär i sina beståndsdelar. I ljuset av Molanders resonemang har det i uppsatsen visats att skönsresonemang förs och att skönsutrymme, beskrivet som ett resonemang med garantier som varken är för starka eller för svaga, föreligger. Enligt Molander finns det påfallande lite skrivet om skön trots dess mycket centrala roll i såväl professionalismens definitioner som i socialt arbete, därför blir det extra intressant att använda som ett analysverktyg i en uppsats på dessa teman. Mot bakgrund av teorin om professionalism som förekommer i uppsatsen, samt konfliktlinjen mellan yrkes- och organisationsprofessionalism, har uppsatsen visat att de intervjupersoner som deltar i undersökningen har ett stort skönsutrymme att kunna använda sitt professionella omdöme i komplexa situationer där generella regler inte går att tillämpa.

Det som avviker från teorin gäller de kunskapsgrunder som beslut fattas på. I Socialstyrelsens modell om evidensbaserat arbete, som jag använt för att få med de mest relevanta beslutsgrunder bredvid den vetenskapliga, betonas att alla kunskapsgrunder är lika viktiga. I resultatet har dock konstaterats att beslutsgrunden klientens önskemål lyser med sin frånvaro, vilket utgör ny kunskap som uppsatsen har genererat. Detta motsvarar om man betänker Socialtjänstlagens syfte och vad akronymen BBIC står för antagligen inte lagstiftarens eller Socialstyrelsens intentioner. Det kan dock naturligtvis inte uteslutas att något i uppsatsens metodik har bidragit till detta resultat.

6.2 På vilket sätt påverkas socialsekreterares professionalism av BBIC?

Vad gäller BBIC:s påverkan på skönsutrymmet har det visats, både genom mitt tolkande enligt modellen över kunskapsgrunder samt genom explicita uttalanden av intervjupersonerna, att ett stort mått av skönsbedömningar föreligger. Den mall som BBIC utgör innebär enligt min tolkning inte att garantierna blir särskilt mycket starkare. BBIC lägger sig i *vad* som ska

göras men inte alls i lika stor utsträckning *hur* något ska göras. På explicita frågor om hur BBIC påverkar just handlingsutrymmet handlar de mest kritiska svaren om att det påverkar i form av att det tar tid från det övriga arbetet. BBIC kritiserar på detta sätt av flera intervjupersoner, av vissa i hårda ordalag. Men diskussionen handlar ”bara” om ramarnas beskaffenhet, hållrummet i munken är med Dworkins (1978) metafor intakt, eftersom BBIC som nämnts ovan inte påverkar garanternas styrka i den grad att man kan tala om att skön hotas.

Om analysen lyfts en nivå kan dock mellan raderna inläsas, eller åtminstone tolkas in, en känsla av misstroende, på grund av styrning, och här hjälper det knappast att det ”bara” handlar om ramar. Detta är en mer svårfångad aspekt, då det med stor sannolikhet inte bara innebär en tidskostnad som är negativ, utan även en kostnad i form av energi och motivation eller arbetsmoral. Ett implicerat misstroende mot professionerna berörs kort också i inledningen som en vanlig kritik.

Slutsatsen angående BBIC:s påverkan på handlingsutrymmet kan sammanfattas i två påståenden. För det första framstår som ovan visats skönsutrymmet som intakt då BBIC:s egenskaper endast anses beröra ramarna runt skönsutrymmet. För det andra verkar det som att Socialstyrelsen tagit i lite väl mycket gällande omfattningen på BBIC, då det framgår att intervjupersonerna inte ens hinner följa dess regelverk, samt att det enligt intervjupersonerna är för fyrkantigt i flera avseenden, till exempel att delgivande av information till klienter är problematisk då det även från socialsekreterarnas sida sägs vara krångligt att sätta sig in i, samt flera liknande exempel som framgår i kapitel 5. Den systematiserande aspekten av BBIC uppskattas dock också.

Sammanfattnings verkar BBIC vara ett bra angreppssätt givet de konstateranden som görs i slutdiskussionens första avsnitt, 6.1, dock med vissa modifieringar för att komma till rätta med stelhet och överadministration. Komplexiteten som följer av att professionen arbetar med människor och är grundade i humanvetenskaper får i och med BBIC:s egenskaper det utrymme den behöver, intervjupersonerna får det skönsutrymme som behövs för att rå på komplexiteten.

Vad gäller handlingsutrymmet har det lite tillspetsat uttryckt konstaterats att BBIC ”håller sig på mattan” och inte inskränker intervjupersonernas professionalism. Detta är naturligt med tanke på den kritik som framförts i den tidigare forskningen. I nästa fråga, om hur BBIC påverkar kopplingen till vetenskaplig kunskap, kan utgångspunkten tyckas vara ljusare för BBIC, då syftet bland andra är att bidra till arbete utifrån bästa tillgängliga kunskap (Socialstyrelsen, 2018d).

Det kan vid en första anblick tyckas märkligt att ställa frågan om ett dokumentationssystem vars syfte (ett av många syften) är att bidra till att bästa möjliga kunskap används i större utsträckning bidrar till en koppling till vetenskaplig kunskap. Men utgångspunkten i uppsatsen var att undersöka professionalismen och det visade sig i den teoretiska undersökningen att en nyckelaspekt av professionalism är vetenskaplig kunskap.

Med tanke på bristen på en gemensam ontologisk modell och en därifrån standardiserad praktik uppstår inte kumulativitet i det sociala arbetet på samma sätt som i de gamla professionerna. Hänvisningarna till vetenskap görs därmed på ett mer sporadiskt sätt, vilket visats i resultatet, och olika perspektiv förekommer. Det har i analysen resonerats om att bredden i socionomprogrammet kanske kommer på bekostnad av djupet. Med tanke på allt detta har uppsatsförfattaren tolkat det som att en top-down-implementering av ett system som bidrar till systematisk koppling till en vetenskaplig kunskapsbas kan vara berättigad och också positiv. Även om intervjupersonerna tycker att BBIC är ”omständligt”, ”krävande” och ”tungrott” så efterfrågas samtidigt av flera intervjupersoner mer tid för att läsa in sig på forskning, och många positiva uttalanden om BBIC förekommer också, bland annat om att det utgör en bra struktur. Negativa uttalanden om hur det var innan BBIC förekommer också, både upplevt av intervjupersonerna och för de yngre intervjupersonerna efter vad som har hörts av andra. I och med att BBIC, om än på ett omständligt, krångligt och tungrott sätt, endast berör strukturen och ramen runt skönsutrymmet, och bidrar med en koppling till vetenskaplig kunskap, så har det enligt min mening en positiv inverkan på professionalismen, även om negativa biverkningar förekommer.

6.3 Vidare forskning

Att undersöka vilken karaktär och robusthet kopplingen till vetenskaplig kunskap har utgör ett närliggande uppslag till vidare forskning. Resultaten väcker också frågor kring kunskapsgrunden klientens önskemål, som skulle kunna undersökas ytterligare. Då ett upplevt implicerat misstroende på grund av styrning tolkats in i resultaten skulle det också vara intressant att undersöka om det verkligen är så, i vilken utsträckning det i så fall är så, samt vilken påverkan detta har på socialsekreterarnas arbete, då det i slutsatsen antogs att den upplevda överadministrationen inte bara kostade tid utan också energi på grund av upplevd irritation samt om man drar det till en mer spekulativ nivå motivation och arbetsmoral.

7 Källor

Abbot, A. (2010). Varieties of Ignorance. *The American Sociologist*, 41(2), s. 174-189. Doi: 10.1007/s12108-010-9094-x. I Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: Hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber

Bourdieu, P., & Wacquant, L. (1992). *An invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: University of Chicago Press. I Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: Hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber

Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: Hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber

Burrage, M., Jarausach, K., & Siegrist, H. (1990). An Actor-based Framework for the Study of Professions. I M. Burrage & R. Torstendahl (red.), *Professions in Theory and History: Rethinking the Study of the Professions* (s. 203-225). London: Sage. I Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: Hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber

Dalen, M. (2008). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning

Dellgran, P. & Höjer, S. (2011). Nya trender och gamla monster. Doktorsavhandlingar i Socialt arbete 1980-2009. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, (2), s. 85-106

Dir. 2016:51, Kommittédirektiv. Tillit i styrningen. Stockholm: Finansdepartementet

Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/49e316/contentassets/ef675538ed2b4a21afec87a45c6fa3c0/tillit-i-styrningen-dir.-201651>

Dworkin, R. (1978). *Taking Rights Seriously*. Cambridge: Harvard University Press. I

Molander, A. (2011). Efter eget skön: om beslutsfattande i professionellt arbete.

Socialvetenskaplig tidskrift, 2011(4), 320-335.

Edvarsson, B. (2010) Kritisk prövning av utredning enligt 11 kap. 1, 2 §§ SoL med användning av BBIC-metodik och nallekort. Udermålig barnavårdsutredning kring misstanke om övergrepp.

Edvarsson, B. (2011) Kritisk granskning av utredningsmetodiken i BBIC-utredning samt i vårdnads-, boende- och umgängesutredning i ett fall med kvinnovåld

Evetts, J. (2011) A new professionalism? Challenges and opportunities. *Current Sociology*, 59(4), 406-422

Evetts, J. (2010) Reconnecting professional occupations with professional organizations: risks and opportunities. I L. Svensson & J. Evetts, *Sociology of professions. Continental and Anglo-Saxon Traditions*. Göteborg: Daidalos. I Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: Hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber

Freidson, E. (2001). *Professionalism: The Third Logic*. Cambridge: Polity.

Johansson, S. (2004). *Implementering av BBIC-projekt i socialtjänstens organisationer: En studie av den lokala organiseringen av projektet Barns behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen

Molander, A. (2011). Efter eget skön: om beslutsfattande i professionellt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2011(4), 320-335.

Molander, A., Terum, L.I. (red.) (2008) *Professionsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: Hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber

Molander, A., Grimen, H., Eriksen, E. (2012). Professional Discretion and Accountability in The Welfare State. *Journal of Applied Philosophy*, 29(3), s. 214-230. doi: 10.1111/j.1468-5930.2012.00564.x

Patton, M. (1990) *Qualitative evaluation and research methods*. Beverly Hills, CA: Sage.

Skillmark, M. (2012). *Att använda kommunikations- och dokumentationssystem i kommunal individ- och familjeomsorg – exemplet BBIC*. Forskningsstationen i Katrineholms skriftserie 2012(1) Katrineholm: Socialförvaltningen

Skillmark, M., Denvall, V. (2017). The standardizers: social workers' role when implementing assessment tools in the Swedish social services, *Nordic Social Work Research*, 2018(8), s. 88-99. doi: 10.1080/2156857X.2017.1309678

Socialstyrelsen. (2018a). *BBIC, Barns behov I centrum*. Hämtad 2018-04-05 från <https://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/bbic>

Socialstyrelsen. (2018b). *IBIC, Individens behov I centrum*. Hämtad 2018-04-07 från <http://www.socialstyrelsen.se/individensbehovicentrumibic>

Socialstyrelsen. (2018c). *Att arbeta evidensbaserat*. Hämtad 2018-05-02 från <http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/attarbetevidensbaserat>

Socialstyrelsen. (2018d). *BBIC, Barns behov I centrum, Grunderna i BBIC* Hämtad 2018-05-05 från <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19928/2015-10-7.pdf>

Socialstyrelsen. (2018d). *Vård vid depression och ångestsyndrom, stöd för ledning och styrning*. Hämtad 2018-05-22 från <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20743/2017-12-4.pdf>

SOU 2015:24. *En kommunallag för framtiden. Slutbetänkande. B*. Stockholm: Finansdepartementet
Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/49bb0f/contentassets/98220fbc7a8e410a9eae1665f3ac9443/en-kommunallag-for-framtiden-del-2-av-2-sou-201524>

Van Dooren, W., & Van de Walle, S. (2010) *Performance Information in the Public Sector. How it is used*. Basingstoke, UK: Palgrave McMillan